PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Štev. 191 (1281) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST petek 12. avgusta 1949 Cena 15 lir - 2.50 din

Industrijski kapital in tovarniški odbori

Tovarniški odbor je organizirana edinica delovnega razreda na kraju dela. V «zlatem času» angleške industrije, t. j. pred sto leti, ko je delavsko gibanje pričelo svoje življenje, ni bilo še tovarniških odborov in tudi ne organizacijske povezave osnovne delavske skupine s kakšno centralno zvezo. Delavci so se moraliločeno boriti proti oderuštvu in nečloveškemu zatiranju njihovih osnovnih človečanskih pravic.

Polagoma in z velikim žrtvovanjem in mnogokrat s krvjo si je delavski razred širom po Evropi odpiral pot do svoje enotne organizacije in do priznanja tovarniške skupine boli požrtvovalnih delavcev, ki so zastopali interese vseh zaposlenih delovnih ljudi. — Po krvavih spopadih z industrijskim kapitalom in njegovimi lakaji, ki so sedeli na toplih stolčkih na vladi, je delavski razred v letih 1895 in 1902 in pozneje vendarle prišel v večjih in industrializiranih evropskih državah do svojih prvih osnovnih delavskih pravic — do tovarniških odborov.

Toda tudi po tem prvem uspehu, ki ga lahko imenujemo začetek delavske organizirane borbe proti industrijskemu kapitalu, pot ni bila gladka vse do današnjih dni, ampak je šla skozi najtežje čase, kar jih zgodovina pomni v zadnjih stopetdesetih letih.

Nastanek fašizma v Italiji in nacizma v Nemčiji, obujenje krvoločne borbenosti ameriškega, francoskega in angleškega kapitala, je zabeležilo v zgodovini delavskega gibanja krvavo razdobje.

Osvobodilna borba kitajskega ljudstva in ostalih kolonialnih ljudstev prej in narodno-osvobodilna borba proti nacifašizmu v Evropi pozneje, sta dvignili podlago v Evropi val odpora proti izkoriščanju ter ponovno utrdili delavsko gibanje, ki je končno, po zaključku druge svetovne vojne postalo svetovni faktor, s katerim je bil industrijski in finančni kapital prisiljen na pogajanja in kompromise glede osnovnih socialnih vprašanj delavskega razreda.

Posebno pri nas, ki smo bili izpostavljeni krvavemu fašističnemu zatiranju in ki so nam bile odvzete vse socialne svoboščine in se poseben tudi pravica do uporabe svojega jezika, se je že med fašizmom koval odpor in začela se je borba za narodno in socialno osvoboditev.

Po zrušitvi krvavega buržoazno-fašističnega aparata je delavski razred v Trstu postavil sindikalno gibanje na razredno bazo in dokončno oblikoval svoje osnovne borbene organe v tržaški industriji. Zastopniki industrijskega kapitala s Cosulichi na čelu, so de facto priznali tudi obstoj tovarniških odborov, četudi njihovo priznanje ni bilo delavskemu razredu potrebno. V istem ali podobnem položaju so se nahajali italijanski delavci, ki so vzpostavili po tovarnah svoje upravniške odbore (Consigli di gestione).

Ko je potekel prvi poplah po padcu fašizma, so industrijci s pomočjo anglo-ameriških okupacijskih čet polagoma, a od meseca do meseca vedno bolj izrazito pričeli dvigati svoje potuhnjene glave in pripravljali načrt za ponovno pridobitev svojih izgubljenih pozicij.

Leta 1947 je padel prvi težji udarec na sindikalne organizacije v tovarnah in še posebej na tovarniške odbore. V ladjedelnici Sv. Marka je bilo oproščeno dela 9 delavcev zato, da so skrbeli za razne kolektivne koristi delavca, kot n. pr. delavska zadruga v tovarni, referent za kulturo, referent za menzo in njeno kontrolo, zaj je bil v drugih industrijskih metalurških kompleksih in drugih panogah. Prvi ukrep proti tem tovarniškim odborom je bil, da je morala večina članov tovarniških odborov nazaj v produkcijo.

Sprižo tega je vodstvo Enotnih sindikatov v Trstu zahtevalo od Zveze tržaških industrijcev sklenitev pisane pogodbe, ki naj dokončno uredi vprašanje odborov in njihovih kompetenc. Po dolgih in viharnih pogajanjih, ki so tržala skoraj eno leto, je bila vendarle sklenjena pogodba, s katero so bili priznani tovarniški odbori, četudi so njihovo delovanje in njihove kompetence znatno okrnili.

Letos pa se je nova ofenziva proti tovarniškim odborom ponovno pričela, in tokrat z večjo silo, ki se bo verjetno razvila v spor večjega obsega prav po zaključku kongresa Svetovne sindikalne zveze.

Prvo znamenje za to borbo proti delavskemu razredu je dal ameriški trust v Italiji — «FIAT». Le-ta smo že poročali, se je glavni upravnik Valletta vrnil iz Ameriike s polno malho priporočil ameriških provokatorjev tipa Browna in Antoninija.

Na to prvo znamenje pričetka nove ofenzive je takoj odgovoril tudi tržaški industrijski kapital ter odposlal pismo sindikalnim organizacijam, v katerem sporoča, da je pogodba sklenjena lansko leto, potekla in da ne namerava skleniti nove na enaki osnovi.

Borba proti delavskemu razredu, ki so jo s tem pričeli tržaški in italijanski industrijci s pomočjo ameriških trustov in s privolijenjem razbijačev Svetovne sindikalne zveze, in tu pri nas klerofašistične Delavske zbornice, ni samo pojav, ki bi se omejeval samo na delovne spore, ampak je del tistega splošnega načrta borbe anglo-ameriškega imperializma proti komunizmu in proti vsemu naprednemu demokratičnemu gibanju.

Položaj, v katerem se danes nahaja delavski razred pri nas, kakor tudi na vsem Zapadu, obeta hude borbe in veliko požrtvovanja. Zato je naloga delovnih demokratičnih množic, da preprečijo priprave na novo vojno in da zagotovijo človeštvu pravičen in trajen mir.

I. B.

Vedno večji razmah zadružništva v FLRJ

Zdaj je v vsej državi v 4600 obdelovalnih zadrugah zajeto že 229.000 kmetijskih gospodarstev in 1,255.000 ha zemlje. Nad dve tretjini zadrug je bilo ustanovljenih letos. Samo aprila so ustanovili več zadrug, kakor jih je bilo lani ob koncu leta. V številnih okrajih je že nad polovico gospodarstev v zadrugah, v Makedoniji in Vojvodini pa so popolnoma kolektivizirani celi okraji: štipski, svetonikolski, parčevski itd. itd.

Doslej so se zadruge najhitreje razvijale z žitorodnih pokrajinah, predvsem v Vojvodini. Tako ima socialistični sektor v Vojvodini 65 odst. zemlje, medtem ko obsegajo zadruge v Makedonji nad tretjino kmetijskih gospodarstev. Makedonske zadruge bodo dale letos 62 odst. bombaža.

Hkrati z naraščanjem števila zadrug se množijo tudi proizvajalna sredstva. V drugi polovici lanskega leta se je povečala površina zemlje v obdelovalnih zadrugah za okrog 14,2 odst., število konj za 65 odst., goveda za 62 odst., ovac za 27,4 odst. in prašičev za 104,5 odst. S tem da se zadruge krepijo gospodarsko, se povečuje tudi njihov delež v proizvodnji in odkupu. Medtem ko je lani v Sloveniji odpadlo na socialistični sektor le 7 odst. presežkov pridelkov, bodo letos zadruge prispevale že četrtino državnega žitnega fonda.

Jugoslovanska nota vladi ZSSR

Vlada FLRJ zahteva, da se jugoslovanski otroci, ki se šolajo v Sovjetski zvezi, vrnejo k svojim staršem - Vlada ZSSR zadržuje omenjene otroke v ZSSR proti izrecni volji njihovih staršev in skrbnikov

BEOGRAD, 11 (Tanjug). Neposredno po končani vojni septembra 1945 je odšlo 90 jugoslovanskih otrok v starosti od devet do dvanajst let v Sovjetsko zvezo v suvorovske šole v Voronježu, Kalinjinu, Kursku, Orlovsku, Stavropolju in Novočerkasku. Deloma so bili to otroci brez enega ali obeh staršev — vojne sirote, nekateri med njimi pa so sodelovali v narodnoosvobodilni vojni kot kurirji. Pred odhodom v ZSSR je bila večina teh otrok v dečjih domovih v Jugoslaviji.

V šolah v Sovjetski zvezi ni bilo naših vzgojiteljev in učiteljev. Pouk je izključno v ruščini. V vsakdanjem občevanju, bodisi med seboj ali s starešinami, so morali govoriti učenci samo rusko. Zaradi tega in ker so bili v treh in pol letih samo enkrat na počitnicah v Jugoslaviji (julija in avgusta leta 1947) pri svojih starših in sorodnikih, so pričeli otroci pozabljati materni jezik.

Z letovanja v Jugoslaviji leta 1947 se je vrnilo v ZSSR 75 od 90 «suvorovčanov». Prej in po vrnitvi v Sovjetsko zvezo ni tem otrokom nihče govoril o njihovi domovini, po resoluciji Informbiroja otroci niso več dobivali pisem od doma, niti niso smeli pisati svojcem in vse bolj so jih slepili o stanju v naši državi. Poleg tega so otroke na razne načine terorizirali, jim jemali slike tovariša Tita, jim onemogočili, da bi se sešli z Jugoslovani itd. V juliju lanskega leta, to je po objavi resolucije, se je samo 12 otrokom posrečilo vrniti z našimi oficirji v domovino, v Sovjetski zvezi pa je ostalo še 63 otrok.

Vsi ti otroci so mladoletni, v starosti od 10 do 13 let, in jasno je, da ne morejo zavestno sami odločati o tem, če se želijo vrniti v svojo socialistično domovino ali ne. O njihovi bodočnosti imajo pravico odločati izključno njihovi starši, bližnji sorodniki ali varuhi. Starši, sorodniki in varuhi teh otrok so poslali naši vladi in sovjetskim oblastem številna pisma, v katerih odločno zahtevajo, da se otroci vrnejo.

Glede na to so v septembru lanskega leta naše vojaške oblasti po sovjetskem vojaškem delegatu v Beogradu zahtevale rešitev tega vprašanja, naš vojaški predstavnik pa je to zahteval v Moskvi. Ker je ostalo vse brez uspeha, je veleposlaništvo FLRJ v Moskvi izročilo 25. aprila 1949 zunanjemu ministrstvu Sovjetske zveze noto, v kateri je ponovno službeno zahtevalo, da se ugodi zahtevi staršev, sorodnikov in varuhov «suvorovčanov» ter do jih pošljejo v Jugoslavijo. Tudi na na to noto nismo dobili nobenega odgovora. Zato je zunanji minister FLRJ Edvard Kardelj izročil 11. junija letos odpravniku poslov v Beogradu Snjukovu novo noto, v kateri se ponovno zahteva vrnitev naših otrok.

Sovjetska vlada je ostala gluha tudi na ta korak vlade navzlic posredovanju predstavnika jugoslovanskega zunanjega ministrstva pri svetniku veleposlaništva ZSSR 25. julija, — vprašanje teh 63 otrok ni rešeno prav do danes. Ker sovjetska vlada še nadalje noče in ne želi spremeniti svojega stališča, ki se doslej še ni dogodilo v mednarodnih odnosih, je potrebno seznaniti našo javnost z vsebino note vlade FLRJ z dne 11. junija tega leta, ki se glasi:

«Zunanje ministrstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije ima čast opozoriti veleposlaništvo Zveze sovjetskih socialističnih republik na noto veleposlaništva FLRJ v Moskvi št. 74 z dne 25. aprila 1949 v zvezi z vrnitvijo jugoslovanskih otrok v domovino, katere so v suvorovsko - vojaških šolah v ZSSR, in na katero nismo do danes prejeli nobenega odgovora sovjetske vlade.

Zunanje ministrstvo smatra za potrebno poudariti dejstvo, da je omenjena nota veleposlaništva FLRJ sledila po nekaj brezuspešnih posredovanjih jugoslovanskega delegata v Moskvi pri pristojnih sovjetskih oblasteh, kakor tudi jugoslovanskih vojaških oblasti preko vojaškega delegata ZSSR v Beogradu.

Starši in skrbniki teh jugoslovanskih otrok v ZSSR, ki še niso repatriirani, upravičeno pričakujejo takojšnjo vrnitev svojih otrok in varovancev ter se vse bolj pogosto obračajo in vztrajno zahtevajo od vlade FLRJ, da se ugodi njihovim osnovnim roditeljskim pravicam in da se otroci takoj vrnejo v domovino. Med mnogimi pismi, ki jih starši pošiljajo vladi FLRJ, prilaga zunanje ministrstvo noti nekaj pisem, v katerih se, kakor v vseh ostalih, jasno izražata želja in odločna zahteva staršev, da so otroci takoj vrnejo.

Zunanje ministrstvo FLRJ izraža svoje začudenje in resno zaskrbljenost nad dejstvom, da ni vlada ZSSR doslej kljub mnogokrat ponovljenim zahtevam s strani FLRJ movino in da otroke v ZSSR še nadovolila in omogočila jugoslovanskim otrokom, da bi se vrnili v dodalje zadržujejo proti izrecni volji njihovih staršev in skrbnikov.

Vlada FLRJ prosi vlado ZSSR, da napravi potrebne korake, da bi se omenjeni jugoslovanski otroci vrnili k svojim staršem v Juvoslavijo.

Vlada FLRJ pričakuje, da bo vlada ZSSR razumela težak položaj, v katerem so starši in sorodniki, ki so ločeni od svojih otrok ter takoj sprejela pozitiven sklep in obvestila vlado FLRJ o datumu in načinu repatriacije omenjenih jugoslovanskih otrok v Jugoslaviji».

Na to noto zunanje ministrstvo FLRJ ni dobilo nobenega odgovora, nakar je 25. julija predstavnik ministrstva ustno urgiral odgovor pri veleposlaništvu ZSSR. Tudi po tej urgenciji zunanje ministrstvo FLRJ ni dobilo zahtevanega odgovora.

General Bradley šef glavnega štaba ameriške združene vojske

WASHINGTON, 11. Predsednik Truman je danes sporočil, da je bil general Bradley, ki je sedaj šef glavnega štaba ameriške suhozemne vojske, imenovan za šefa glavnega štaba ameriških suhozemnih, pomorskih in zračnih vojaških sil ZDA.

Truman je namreč včeraj podpisal zakon o unifikaciji vseh oboroženih sil. Do sedaj je bil začasni šef treh glavnih štabov general Eisenhower.

Velika dela v Istri za izboljšanje rudarstva

BEOGRAD, 11. — V Istri so se pričela velika dela pri iskanju novih premogovnih ležišč, pri povečanju sedanjih naprav in pri gradnji stanovanjskih poslopij za družabno življenje rudarjev. Pri iskanju ležišč, na katerih je bogata ta pokrajina, dela dnevno okrog 250 najboljših rudarjev in tehnikov. Ker so tamkajšnji tereni izpostavljeni uničevalni sili reke Raše, bodo izvršili velika dela za regulacijo struge te reke. Grade tudi novo električno centralo, ki bo potrojila sedanjo električno silo. Dela pri tej centrali bodo dokončana to leto. Gradi se nadalje stanovanjska kolonija za okrog 3000 rudarjev. Do konca leta bo dokončanih 50 stanovanjskih poslopij s 400 stanovanji. V koloniji bodo zgradili trgovine, poštni urad, dve šoli ter kulturne krožke za delavce.

Sedmo poročilo gen. Aireya

Prejeli smo včeraj sedmo poročilo povelnika anglo-ameriške cone Tržaškega ozemlja gen. Aireya, ki obravnava razdobje od 1. aprila do 30. junija 1949. Poročilo je razdeljeno na šest poglavij: 1. Uvod. — 2. Gospodarski položaj. — 3. Finančni položaj. — 4. Delo. — 5. Javno zdravstvo. — 6. Pomoč «displaced» osebam in beguncem.

Najobširnejši del zavzema 2. poglavje, ki obravnava gospodarski položaj in ki se deli na sledeče oddelke: 1. Program za evropsko obnovo (ERP ali Marshallov plan). — 2. Seznam programa za uvoz ERP za 1948-1949. — 3. «Lirski fond» ERP za finančno leto od 1. julija 1948. do 30. junija 1949. — 4. Program uvoza ERP za 1949-1950. 5. Ustanovitev gospodarskega posvetovalnega sveta. — 6. Industrija. — 7. Zunanja trgovina. — 8. Tržaška luka. — 9. Železnice. — 10. Industrijska luka v Zavljah. — 11. Javna dela. — 12. Stanovanjski program ZVU. — 13. Kmetijstvo. — 14. Ribolov.

O vseh poglavjih, zlasti o onih gospodarskega in finančnega značaja bomo poročali obširneje v prihodnjih številkah našega dnevnika, danes se bomo pa zadržali le na uvodnem poglavju. Pripominjamo pa, da pogrešamo poglavja o vzgoji, o tisku, o pošti in brzojavu in o javni varnosti.

Predvsem poudarjamo, da gen. Airey kot v skoro vsakem svojem dosedanjem poročilu poudarja, da je potrebno čim prej sklenili sporazum med zainteresiranimi silami glede ponovne priključitve Tržaškega ozemlja k Italiji, ki da je «prirodna domovina večine njegovega prebivalstva in izvor blagostanja». General prihaja do tega zaključka, potem ko je poudaril, da so junijske volitve dokazale «velikansko italijansko večino volivcev in nizek odstotek Jugoslaviji naklonjenih in indipendentističnih skupin. Na te generalove zaključke moramo seveda ponovno poudariti tiste volivne pogoje, ki jih je general sam ustvaril v coni A prav zaradi tega, da bi do takšnih rezultatov, kakršne so volitve dale, mogel v svojem prvem povolivnem poročilu zapisati tisto, kar je zapisal v vseh dosedanjih poročilih in tudi v pričujočem.

Na prvem mestu svojega uvoda pa poudarja gen. Airey, da število brezposelnih počasi pada, vendar pa «ne moremo pričakovati hitrejšega zmanjšanja brezposelnosti, dokler ne bo ladjedelniški program, ki je začel v začetku tega leta, v naprednejšem stadiju in dokler ne bo vsaj delno obnovljena tržaška trgovska flota omogočila zaposlitev pomorščakov v celoti». Vsekakor slaba tolažba!

Kljub tej ugotovitvi pa — kakor vidimo — gen. Airey popolnoma nelogično in trmasto ponavlja svoj predlog glede vračanja Tržaškega ozemlja Italiji, kjer brezposelnost konstantno raste in kjer je ena glavnih skrbi rimske vlade, da z mednarodnimi dogovori zagotovi delo svojemu brezposelnemu delavstvu v tujini.

Dalje ugotavlja poročilo, da je tržaška luka popolnoma ponovno usposobljena in poudarja, da je bilo to storjeno na stroške Italije, ki znašajo 5 milijard lir, kar pa seveda ni nikakršna posebna usluga, temveč le izpolnjevanje obveze na podlagi mirovne pogodbe. Pri tem ugotavlja poročilo, da je luka sposobna zadostiti potrebam zaledniih držav, «čim bodo te države razpoložene in sposobne svojo trgovino razširiti». Vsekakor neupravičena pripomba, če se spomnimo, da jugoslovanskotržaški sporazum že več kot eno leto čaka na podpis po zaslugi londonske in washingtonske vlade in ako se spomnimo na potek pogajanj z madžarsko delegacijo.

Nelogična je tudi trditev, da je mogoče doseči aktivo glede tujih valut, dokler je Trst izven okvira italijanskega gospodarstva in brez «varstva» italijanske države. Vsem je namreč dobro znano, da je bil Trst v svoji zgodovini v pasivi samo tedaj, ko je spadal k Italiji in sedaj, ko je gospodarsko dejansko vključen vanjo. Nerazumljivo je torej, zakaj general ignorira ta zgodovinska dejstva.

General Airey končno v svojem poročilu tudi to pot ni pozabil vreči v isti koš fašizma in komunizma, pri čemer pa je pozabil omeniti, da še vedno ni ukinil na svojem področju številnih fašističnih zakonov, zlasti tistih, ki so naperjeni proti tukajšnjim Slovencem ter da je ravno komunistična partija tiste, ki to ukinitev tako vztrajno že štiri leta zaman zahteva.

Zato se nam ne zdi prav nič iskrena generalova pripomba, da «politični položaj označuje naraščajoča zaskrbljenost Italijanov cone za dobro njihovih rojakov stanujočih v nugoslovanski coni Svobodnega Tržaškega ozemlja», kjer imajo ti sorojaki med drugim tudi vse pravice uporabe svojega materinega jezika, za kar že žalost ne moremo trditi pri najboljši volji za Slovence stanujoče v generalovem področju, kjer še vedno veljajo omenjeni, neukinjeni fašistični zakoni.

ZAPADNA KITAJSKA SE UDAJA skoraj brez vsakega odpora

Ljudska vojska napreduje v vseh smereh. S štednjo bo treba premagati sedanje težave. Sovjetski komentar k ameriški Beli knjigi o Kitajski

KANTON, 11. — Čete kitajske ljudske vojske, ki napredujejo v severnozapadni Kitajski, ne naletijo na skoraj nikakšen odpor; sedaj nameravajo s posebnim manevrom kakor s kleščami zajeti Langčou, prestolnico pokrajine Kansu; sedaj so od tega mesta oddaljene 150 km z vzhoda kakor tudi z jugovzhoda. To mesto stoji ob Velikem zidu ter je oddaljeno kakih 50 km od mongolske meje. Druge čete, ki napredujejo na jug proti Kantonu, gredo preko reke Lu v pokrajini Hunan; severno od Hengšana so se zapletle v ostre borbe z nacionalisti.

Železniški obrat med Hengjangom in Kvelinom na progi Hunan-Kjangsi je prekinjen. Ta železnica je silno važna za nacionalistične sile v južnem Hunanu. Uradno pripisujejo prekinitev prometa poškodbam kakega mostu, toda vojaški opazovalci so mnenja, da je ljudska vojska, ki prihaja iz Saojanga, dosegla mejo med Hunanom in Kvangsijem, ob kateri teče železniška proga.

V Kantonu uradno javljajo, da je po pripravah kitajske ljudske vojske ob obali pokrajine Čekijang pričakovati skorajšnjega napada proti otočju Čušan južnovzhodno od Šanghaja, kjer imajo nacionalisti pomorske in zračne baze.

Namestnik političnega komisarja za srednjo Kitajsko je na neki konferenci izjavil, da je edini način za premaganje sedanjih težav v natančnem izvajanju strogih ukrepov. Dejal je nadalje, da bo treba ali povišati davke ali izdati nove bankovce ali pa šteditI. Ker pa davkov ni mogoče povečati preko zmogljivosti ljudstva in bi izdaja novih bankovcev dovedla do inflacije, ni torej druge rešitve kakor štednja.

Danes je moskovski radio oddajal članek Davida Zaslavskega, ki je bil objavljen v «Pravdi» z naslovom «Mister Acheson se biča». Članek se nanaša na belo knjigo, ki jo je pred nedavnim objavilo državno tajništvo o odnosih med ZDA in Kitajsko. Člankar piše: «Preko vseh 1054 strani tega dokumenta se državno tajništvo biča in priznava polom svoje politike na Kitajskem. Cela knjiga se lahko takole povzame: Delali smo same neumnosti. Delali jih bomo tudi v bodoče. Acheson razlaga vzroke za polom, ki jih je doživel Kuomintang in ameriška politika, česar je bila kriva Rusija, ki je zadnjih 50 let vedno hotela vzpostaviti nadzorstvo nad Daljnim vzhodom. Acheson preobrača zgodovino, kajti znano je, da je bila ameriška politika na Kitajskem vedno složna s carsko politiko in da so ameriški in carski diplomati skupaj podpirali kitajsko reakcijo. Acheson izjavlja, da je pripravljen nadaljevati isto politiko in tako lahko Američani že pričakujejo novih polomov na Kitajskem. Vsakemu je na prosto dano, da ravna na svoj način, toda mi si dovoljujemo svetovati državnemu tajništvu, zaključuje Zaslavski, da že sedaj prične sestavljati novo belo knjigo o bodočih polomih na Kitajskem.

Zmanjšal se bo uvoz v Veliko Britanijo

LONDON, 11. Britanski delegat na tarifni konferenci v Annecyju je sporočil 23 državam podpisnicam dogovora o tarifah, podpisanega v Ženevi leta 1947, da bo Velika Britanija zmanjšala svoj uvoz, da odpomore primanjkljaju v svoji plačilni bilanci.

V Nemčiji je res treba šele "iskati" naciste

MUENCHEN, 11. — Kulturno društvo židovskih občin ter glavni tožilec Bavarske sta vložila tožbo proti listu «Sueddeutsche Zeitung», ki izhaja v Muenchenu in ki je včeraj objavil protisemitski članek, zaradi katerega je prišlo do krvavih demonstracij, pri katerih je bilo 32 oseb ranjenih. Inkriminirani članek je imel podpis «Adolf Bleibtreu», kar pomeni «Adolf ostani zvest». Preiskava, ki jo vodi pravosodno ministrstvo Bavarske ter tamkajšnja ameriška vojaška uprava, hoče dognati izvor tega članka, ki ga list pripisuje enemu izmed svojih čitateljev.

Pogajanja med ZDA in SZ za vrnitev med vojno posojenih ladij

WASHINGTON, 11. — Sovjetski admiral Piterski bo pričel v sredo pogajanja s predstavniki ameriškega državnega tajništva za določitev načina vrnitve Združenim državam treh ledolomilcev in 28 vojnih ladij, ki jih je ameriška mornarica med vojno stavila na razpolago Sovjetski zvezi. Vojaški krogi izjavljajo, da ne bo izdano nikako uradno poročilo, dokler ne bodo pogajanja zaključena. Kot je znano, so ZDA med vojno izročile Sovjetki zvezi raznih dobav na račun «najemov in posojil» za 11 milijard dolarjev.

O

Quito, 11. — Včeraj so v opustošenih pokrajinah Ekvadorja ponovno čutili več potresnih sunkov, ki pa so bili brez posledic.

Pojavljajo se nasprotja v skupščini „Evropskega sveta"

Spaak imenovan za predsednika - Danes bo protestno zborovanje v Strasbourgu proti vojnim hujskačem, ki ustvarjajo nov hitlerjevski rajh

STRASBOURG, 11. —. Na današnjem zasedanju posvetovalnega skupščine Evropskega sveta je bil soglasno izvoljen za dokončnega predsednika dosedanji belgijski zunanji minister Henry Spaak. Za podpredsednike so bili izvoljeni Italijan Jacini (demokristjan), Francoz De Menthon (MRP), Anglež Lord Layton (liberalec) in Danec Kraft (konservativec).

Po izvolitvi je Spaak imel pozdravni govor in pozval navzoče naj delajo na tem, «da nastane iz stare Evrope nova Evropa».

Londonski listi objavljajo danes obširna poročila o prvi seji «Evropske skupščine». Posebni dopisnik lista «Daily Mail» piše, da dejstvo, da je Herriot omenil v svojem govoru Nemčijo, nakazuje možnost bodočih resnih težkoč. Herriot je v svojem govoru namreč izjavil, da je proti sprejemu Nemčije v Evropski svet in je s tem naznačil predvsem zaskrbljenost v Franciji zaradi zopetnega vstajanja nemškega nacionalizma, ki ga podpirajo ameriški okupatorji. List piše dalje: «Komite zunanjih ministrov je namenoma ignoriral vprašanje ali naj se Nemčija povabi ali ne v Evropski svet, toda lahko se domneva, da se Churchill in njegovo evropsko gibanje še posebno zanimata za Nemčijo in da misli bivši vladni predsednik mogoče v kratkem postaviti na dnevni red vprašanje njenega sprejema. Lahko domnevamo, da bi to znalo povzročiti nasprotstva, ki bi lahko na porazen način razcepila «Evropski svet».

Tudi «Daily Mirror» piše, da se je vprašanje sprejema Nemčije za sedaj opustilo in da bo prišlo na dnevni red tudi vprašanje sprejema Avstrije, ko bo podpisana tozadevna mirovna pogodba, kar bo nedvomno povzročilo nasprotja.

Da obstaja v skupščini že borba med raznimi političnimi strankami, potrjuje tudi sledeči incident, ki ga navaja konservativni list «Daily Telegraph»: «Pred odhodom v Bruselj je imel Spaak živahen razgovor z Cauvelaertom, predsednikom belgijskega parlamenta. Diskusija se je naglo zaključila, ko je Spaak izjavil, da ne misli razbiti ravnotežja političnih strank v belgijski delegaciji».

Številni listi omenjajo, da so nekateri člani britanske delegacije sprejeli z rezervo pohvalo, ki jo je Churchill izrekel na račun Herriota. Tudi «Daily Worker» je napravil to opazko in dostavil nekaj sarkastičnih pripomb na račun Herriota, ki mu liberalni list «News Chronicle» daje naslov «velikega Evropejca».

Pariški list «Humanite» javlja v svoji nemški izdaji, da bo jutri zvečer v Strasbourgu protestno zborovanje v bližini poslopja, kjer bo Churchill imel govor. List poziva prebivalstvo, naj protestira proti Zahodni zvezi vojnih hujskačev in povzročiteljev kriz, ki ustvarjajo nov hitlerjevski rajh na Renu.

To številko lista za Alzacijo in Loreno pa je policija zaplenila.

Avstrijski petrolej glavna točka razpravljanja štirih namestnikov

LONDON, 11. — Štirje namestniki za Avstrijo so se danes v načelu sporazumeli o klavzuli mirovne pogodbe z Avstrijo, na podlagi katere se Velika Britanija, ZDA in Francija odrekajo dobrcimetjem, pravicam in interesom, ki jih imajo v Avstriji na račun nemških dobrcimetij ali na račun vojnega plena. Sovjetski delegat Zarubin je zahteval odloga, da prouči obliko, v kateri se bo lahko ta klavzula vnesla v načrt pogodbe. Ameriški delegat Reber je izrazil željo, naj tudi Sovjetska zveza pristopi k tej iniciativi zapadnih velesil, toda Zarubin je to odklonil.

Seznam koncesij pri črpanju petroleja, ki jih mora Avstrija odstopiti Sovjetski zvezi, je pritegnil pozornost štirih namestnikov. Diskusija se je vršila predvsem na podlagi seznama, ki ga je predložil sovjetski delegat. Ameriški delegat je predlagal popravek s katerim bi bilo jasno povedano, da pravice, ki jih mora Avstrija odstopiti Sovjetski zvezi na tem področju, ne smejo presegati pravic, ki jih uživajo družbe, ki v tem času izkoriščajo te koncesije. Medtem ko je Zarubin na neki prejšnji seji dejal, da sovjetska vlada nima namena iti preko teh pravic, je pa danes izjavil, da ne vidi potrebe, da se ta točka posebej poudari v klavzuli mirovne pogodbe. Razpravljanje se je nadaljevalo, ne da bi namestniki prišli do konkretnih rezultatov. Jutri dopoldne se bodo sestali znova.

Stavka rudarjev v Avstraliji bo v ponedeljek nehala

CAMBERRA, 11. — Avstralski radio javlja, da je izvršilni odbor zveze rudarjev sklenil, da se prihodnji ponedeljek zopet prične delo. Podober: ukrep bo izdala tudi centralna zveza rudarjev, v kateri je včlanjenih 5 sindikatov. V Melbournu pa je stavka že prenehala.

Circulus vitiosus

WASHINGTON, 11. — Že dalje časa se govori, naj bi prišel general Mac Arthur v Washington, da bi pred parlamentarno komisijo poročal o položaju na Daljnem vzhodu. Ko so ga vprašali o njegovem mnenju glede na željo nekaterih senatorjev, da bi prišel v Washington poročat, je Mac Arthur izjavil: «Prišel bom, če mi bo predsednik ukazal.» Truman pa je na tiskovni konferenci izjavil, da bi rad podpisal tak ukaz, če bi ga Mac Arthur želel. Ali se bosta predsednik in Mac Arthur le čakala, da bo prvi ukazal in drugi želel? Potem nazadnje Mac Arthur mogoče res ne bo več videl Amerike.

Iz Neaplja je preplaval na Capri

NEAPELJ, 11. — Razdaljo Neapelj-Capri je kot prvi preplaval Gianni Gambi v 15 urah in 40 minutah. To plavanje je imelo več dramatičnih trenutkov. Potem ko je Gambija dvakrat zajela slabost zaradi naporov pri premagovanju močnih tokov pred Neapljem, ga je 5 milj pred Caprijem napadla skupina majhnih morskih psov. Osebe, ki so mu sledile z ladjo, so uspele pregnati morske pse. Zaradi tega dogodka je moral plavalec podaljšati pot za 3 milje. Ko je prispel na Capri, je bil do skrajnosti slab. Posredovati je morala policija, da je oddaljila množico radovednežev. Vest, da se je Gambiju posrečilo preplavati iz Neaplja na Capri, je navdala z navdušenjem neapeljske športne kroge.

Filmski festival v Benetkah

BENETKE, 11. — Danes se je pričel tukaj mednarodni filmski festival. Osrednja točka današnjega sporeda je bil ameriški film «Snake Pit» (Kačji jarek), delo režiserja Anatola Litvaka. V filmu igra Olivia De Havilland, Celeste Holm Mark Stevens in drugi.

O

PARIZ, 11. — Jugoslovanska lahkoatletska reprezentanca, ki bo pod imenom «Partizan» nastopila proti pariškemu «Racing Clubu», je danes popoldne prispela v Pariz.

INOZEMSKI MLADINCI delajo na cesti Beograd-Zagreb

Letos bo na cesti delalo 100 tisoč mladincev iz vse FLRJ, 80 tisoč vojakov JA in 20 tisoč specializiranih delavcev - Bolgarski, francoski, nemški, angleški in tržaški mladinci udeleženi pri gradnji ceste

BEOGRAD, 11. — Na avtomobilski cesti Beograd-Zagreb, ki jo gradi s prostovoljnim delom Ljudska mladina Jugoslavije in pri čemer pomagajo vojaki jugoslovanske armade, so končali dela na odseku dolgem 203 km. Ob koncu letošnjega leta bo dokončano delo na ostalih 180 km te ceste, ki bo dolga 383 km. Trasa avtomobilske ceste je samo za 5 odst. daljša od zračne črte Beograd-Zagreb in za 56 km krajša od stare ceste.

Za sedaj gradijo samo eno stran ceste, toda pozneje, ko se bo čutila potreba, bodo zgradili še drugo stran in cesta bo tedaj široka 27 m. Okoli 9 tisoč vozil bo dnevno prevozilo v obeh smereh po cesti, ki se sedaj gradi. Ko bo zgrajen še druga stran ceste, bo promet v obeh smereh lahko dosegel 45 tisoč vozil dnevno.

Letos bo na avtomobilski cesti delalo 100 tisoč mladincev iz vseh ljudskih republik Jugoslavije ter 80 tisoč vojakov jugoslovanske vojske in 20 tisoč specializiranih delavcev. Nekatere inozemske mladinske brigade se bodo tudi udeležile dela na tej cesti. Kljub propagandi Informbiroja dela na tej cesti brigada bolgarskih mladincev, ki so v Jugoslaviji, da se izognejo terorju, ki ga bolgarska oblasti izvajajo proti doslednim marksistom. Dalje dela na cesti skupina beguncev iz Egejske Makedonije, francoska brigada 109 članov, tržaška brigada ter skupina mladincev iz Vestfalije. V kratkem pričakujejo prihod skupine angleških študentov. Ko bo avtomobilska cesta končana, se bo podaljšala na sever proti Ljubljani in na jug proti Skopju.

Skozi sito in rešeto

Ko so tržaški italijanski klerofašisti rabili za junijske volitve čim več glasov, so se spomnili tudi tržaških Slovencev in jim držali preko radijske postaje Trst II — sicer v slabi slovenščini, toda vendarle v slovenščini — svoje obljub polne predvolivne govorance. In morda se je res zgodilo, da je kateri lahkoverni volivec ali volivka glasoval v svoji pobožnosti za znak križaškega ščita, pri čemer si je prav gotovo mislil: Glej, saj so res sveti in pravični možje, ki jih ni sram govoriti po slovensko. Toda volitve so opravljene, sveti možje so s pomočjo anglo-ameriškega imperialističnega ukaza 345 ter z marsikaterim glasom pobožnih rimokatolikov obeh narodnosti, zmagali. In, kakor ni bilo težko predvideti, so ne samo popolnoma pozabili na tržaške Slovence, temveč so se kompaktno začeli boriti proti njihovemu materinskemu jeziku.

Ta borba se je začela že na prvi seji občinskega sveta, ko je sam voditelj tržaških demokristjanov in novi tržaški župan ing. Bartoli, potem ko je slišal samo sedem slovenskih besed občinskega svetovalca tov. dr. Dekleve, dal znak za peklenski vrišč in hrušč, ki je slovensko besedo zadušil. Hkrati pa je milostno pojasnil, da je po zakonu prepovedano govoriti po slovensko, česar najbrž med volivno kampanjo ni vedel, ko je njegov agitator baron Rinaldi mamil slovenske volivce in volivke, naj volijo zanj.

Toda novi župan tudi potem ko je prisegel, da bo spoštoval zakone cone A Tržaškega ozemlja in delal edino v dobrobit vseh občanov, t. j. tudi tržaških Slovencev, trdovratno nadaljuje z ignoriranjem tržaških Slovencev in se obnaša tako kot bi bila tržaška občina katera koli občina De Gasperijeve republike.

Evo dokazov:

Ko je svečano prevzemal svoje župansko mesto in polagal omenjeno prisego conskemu predsedniku, je poskrbel, da se je svečanost prenašala preko italijanske radijske postaje, popolnoma pa je pozabil, da obstaja v Trstu za tržaške Slovence tudi slovenska radijska postaja. Prav gotovo v prepričanju, da menda Slovencem ni mar, kaj njihov župan počne. Med predvolivno kampanjo je seveda mislil drugače.

*Dalje: v Trstu ga prav gotovo ni Slovenca, ki bi si želel ponovnega italijanskega suženjstva. Tega mnenja so tudi vsi res

Delo v naših organizacijah

Da bomo odgovorili na laži in klevete

Po iniciativi nekaterih naših pristašev je tajništvo izvršilnega odbora Osvobodilne fronte slovenskega naroda za Tržaško ozemlje ob priliki reorganizacije okrajnih odborov OF in s pristankom okrajnih tajnikov OF sklenilo, da bo pri okrajnih odborih ustanovilo «tehnične komisije». Ime teh komisij morda ni posrečeno, toliko bolj pa se nam zdi posrečen program in delo, ki ga bodo te komisije vršile.

Vsakemu poštenjaku se že gabi kampanja laži in klevet proti coni B in tamkajšnji ljudski oblasti, kampanja izmišljotin, laži in klevet, ki se jih sedaj izmišljajo vidalijevski kominformisti, kakor so si jih pred 23 leti in še prej izmišljali pisuni vseh mogočih agencij in časopisov na račun Sovjetske zveze. Listom «Voce libera», «Messaggero veneto», «Lunedì», «Piccola», Santinovi «Viti nuovi» itd. so se pridružili sedaj vsi glasniki kominforma v Trstu. Niso se omejili samo na to, da so omalovaževali prestiž in vrednost našega časopisja, temveč so z nesramnostjo, ki je lastna samo političnim pustolovcem a la Spadaro in druščina, ki so se ji pridružili tudi slovenski Šiškoviči, Bidovčevci itd., prostituirali ona glasila, ki so bila kažipot in vzgojevalna šola za revolucionarne množice našega ozemlja.

Ti podli pisuni manevrirajo z gnojnico kakor s kolinsko vodo. S svojim smradom in podlostmi so hoteli obmetati Jugoslavijo in cono B, pri tem pa so na žalost iz časopisa «Il Lavoratore» napravili živega mrliča, iz «Dela», ki je bilo skozi desetletja tiskano v ilegali in kažipot vsem poštenim borcem, pa so Gombačiji, Šiškoviči, Bidovci in podobni «internacionalisti» napravili navadni obrekovalni list.

Izleti v cono B in FLRJ

Naši ljudje hočejo temu napraviti konec! Zato pozdravljamo iniciativo, da se pri okrajnih odborih OF ustanovijo tehnične komisije, ki bodo imele nalog, da organizirajo in vodijo delovne in študijske izlete v cono B ali pa v novo socialistično Jugoslavijo. Razni izleti naših žena, mladine in posebno zadnji izlet Devinčanov v bujski okraj, so razvneli naše ljudstvo, da hoče tudi ono prispevati z lastnimi žuljavimi rokami pri gradnji boljše bodočnosti. Izvedeli smo, da so si razni okraji mesta že izbrali svoj delokrog v coni B. Tako bo n. pr. šentjakobski okraj organiziral prostovoljno delo s kulturno-prosvetnim izletom v Bujščino ter smo prepričani, da to iniciativo ne bodo pozdravljali samo pristaši OF, ampak tudi mnogi zavedni italijanski tovariši, ki spremljajo, kam jih vodi vidalijevska politika.

Udarniške čete iz cone A za gradnjo zadružnih domov

Dolinsko-miljski okraj OF organizira že udarniške, če te za gradnjo zadružnega doma v Škofijah, to je nekaj 100 metrov od demarkacijske črte.

Tam si bodo grad i delavci naše cone z onimi iz cone B politični prosvetni center. Pozdravljamo tudi iniciativo Lonjercev, ki pripravljajo izlet, združen z udarniškim delom, v Marezige. Oni so bili prvi, ki so že lani udarniško delali pri zadružnem domu v Smarjah.

Zadružni dom v Dekanih, Čežarjih-Pobegih, Vanganelu in drugod v Istri pričakujejo moralno in materialno podporo tržaškega ljudstva. Kmečke obdelovalne zadruge iz Babičev, Saleta, Puč (najstarejša zadruga) vabijo delavce iz tovarn in kmete iz cone A, da pridejo pogledat, kako je ljudstvo cone B «suženj» pod ljudsko oblastjo. Izletov in živega stika z ljudstvom v coni B se Vidalijevi kominformisti boje, ker nočejo, da bi ljudje z lastnimi očmi videli ,kako je vse laž in klevetanje, kar tukajšnji sovražniki Jugoslavije pišejo in govorijo.

Zato bodo tako imenovane tehnične komisije imele velik pomen, v kolikor bodo znale usmerjati ljudi iz naših krajev v konkretno povezavo z ljudstvom v coni B. Te komisije bodo one, ki bodo skupno z agit-prop komisijami usmerjale naše ljudstvo v konkretno delo, ki se ga naši aktivisti, pristaši in simpatizerji želijo, ker hočejo tudi oni ustvarjati.

Odgovornost teh komisij je velika. Organizirati bo treba tekmovanja med okraji, z uspehi teh tekmovanj bo demokratično ljudstvo tukajšnjega ozemlja postavljalo na laž vse klevete onih, ki imajo interes blatiti ljudsko oblast. Te komisije bodo tudi pomagale mnogim ljudem, ki so v dobri veri zašli na krivo pot, da se bodo zopet vrnili med borce za pravičnost in resnično demokracijo.

Samo konkretno ustvarjanje, trud, borba za obnovo itd., ki jo vodijo naši tovariši v coni B in Jugoslaviji, nas bo poživelo v borbi proti našemu sovražniku. Jugoslavija daje obračun o ustvarjanju vsemu demokratičnemu svetu, cona B gradi to, kar se ni nikdar gradilo pod kapitalističnimi in fašističnimi režimi.

Obisk zagrebškega velesejma

Ena izmed nalog teh tehničnih komisij bo tudi organiziranje skupnega potovanja delavcev italijanske in slovenske narodnosti za obisk zagrebškega velesejma. Tam si bodo tukajšnji strokovnjaki, delavci in drugi lahko ustvarili jasno sliko, kako Jugoslavija gradi socializem. Kmečke obdelovalne zadruge v coni B in Jugoslaviji, zadružni domovi itd. so znaki delovnega ljudstva pod ljudsko oblastjo.

To je program in to so naloge tehničnih komisij pri okrajnih izvršilnih odborih OF. Načelniki teh komisij naj se obračajo na okrožno tehnično komisijo pri agit-propu okrožnega SIAU v Kopru za delovne izlete v cono B, za izlete v Jugoslavijo pa na agit-prop izvršilnega odbora OF.

RADO

Kaj dela tistih 150 članov barkovljanskega prosvetnega društva, v katerih imenu je na zadnjem občnem zboru govoril Venček in jih ščitil pred omalovaževanjem ababičevcev?

Igra na karte!

TRŽAŠKI DNEVNIK

NEKAJ PODATKOV IZ POROČILA O DELOVANJU REPENTABORSKE OBČINSKE UPRAVE

Večja samostojnost uprave bi koristila skupnosti

Javna dela morajo služiti tudi za nadaljnji vsestranski gospodarski razvoj. Upoštevati je treba mnenje in predloge domačinov

Občina Repentabor je najmanjša upravna enota angloameriškega področja STO-ja. Šteje nekaj nad 600 stalnih prebivalcev; razteza se na 1.226 hektarjev površine; od tega odpade okrog 500 ha na gozdna zemljišča, 320 na pašnike, 70 na polja ter 8 ha na vinograde. Približno 300 ha zemljišč pa je skoraj popolnoma nerodovitnih. Precej je razvita živinoreja, ki šteje povprečno 200 glav goveje živine ter nekaj nad 100 prašičev. Krajevno gospodarstvo je torej izrazito kmetijskega značaja; izpopolnjuje ga manjša industrijska dejavnost v kamnoseških obratih. Zdaj omenjeni podatki nam v bistvu prikazujejo socialno in gospodarsko sliko male repentaborske občine.

Poročilo, ki ga je sestavil bivši upravni odbor za obdobje oktober 1948-junij 1949, nam odkriva približno sliko o položaju krajevnega javnega gospodarjenja.

Redni proračun za leto 1949 predvideva 4 milijone 566 tisoč lir izdatkov, dohodkov pa 2 milijona 556 tisoč. Predvideni primanjkljaj, ki ga bo krila višja oblast, znaša torej 2 milijona 99 tisoč lir. Med izdatki je najvišja postavka za splošne stroške (nad polovico vseh ostalih rednih stroškov). Ti izdatki se nanašajo v glavnem na stroške za 11 uslužbencev, zaposlenih v občinski upravi. Za razne podpore predvideva proračun 569 tisoč lir, za javna dela v občinski režiji ravno toliko, za zdravstvo, higieno in policijo 344 tisoč ter za prosveto 195 tisoč lir. Med dohodki je najpomembnejši donos užitninskega davka (skoraj 1 milijon lir v prvih petih mesecih letošnjega leta), nadalje družinski davek (440 tisoč), davek na živino (106 tisoč) ter dopolnilni davek (20 tisoč lir).

Nasproti skromnemu obsegu občinskih financ je obtok denarnih sredstev za javna dela — izven okvira občinske uprave — neprimerno večji. Sploh je to nesorazmerje značilno pri vseh podeželskih občinah našega področja. Manjšim občinskim upravam se večkrat odmerja vinar. Pri javnih delih, ki spadajo v pristojnost višje uprave, pa se izdatki računajo v zaokroženih milijonih. Iz poročila izvemo, da so od junija 1948 do konca maja 1949 izvršili dela v vrednosti 70 milijonov lir. Preureditev ceste Repentabor-Občine je stala 25 milijonov lir, kraški vodovod 24 milijonov; za tako imenovana «zimska dela» so potrosili 19 milijonov 800 tisoč lir, za telefonsko povezavo pa 1 milijon in pol lir. V teku so zdaj dela na šoli v Čolu (4 milj. 200 tisoč), gradnja ceste Repentabor-Fernetiči ter električna napeljava v Fernetiče. Ta dva objekta sta v korist predvsem policiji in vojski. Pričakujejo pričetek gradnje novega otroškega vrtca (6 milijonov) in javnega kopališča 4 milj.) Predvidene, a še ne odobrene gradnje, so med drugim naslednje: občinsko poslopje (25 milijonov lir), strokovna šola (10), stanovanjske hiše (30), klavnica (7), preureditev pokopališča (1), vzdrževanje in popravilo cest (43 milijonov lir) ter razna zimska dela (15 milijonov lir). Repentaborski občani bodo lahko sami sodili, kaj je in kaj bo od tega koristnega in nujnega in kako so bila in bodo dela izvršena. Z naše strani bi dodali le splošno pripombo, da bi pri izvajanju obširnejših javnih del v večji meri upoštevali mnenje in predloge domačinov. Zagotovitev kruha in dela vsem onim, ki so ga potrebni, mora biti brez dvoma poglavitna skrb in dolžnost odgovornih oblasti.

Javna dela so v tem pogledu običajno sredstvo za pobijanje brezposelnosti in za zaposlitev delovne moči, ki ne najde zaposlitve v ostalih panogah dejavnosti. Jasno pa je, da to ni edini namen izvajanja javnih del in da morajo ta služiti tudi za nadaljnji vsestranski gospodarski razvoj. Razpoložljiva sredstva se morajo zaradi tega izrabljati smotrno in načrtno.

Prosvetno društvo iz Plavij

vabi v nedeljo 14. avg. 1949 ob 17 v Plavje na

okrajni pevski koncert

Sodelujejo pevski zbori iz DOLINE, PLAVIJ IN TRSTA Okrepčila, prosta zabava, ples

UDELEŽITE SE GA!

Iz Škofij

Umrl je aktivist

V sredo, je umrl na operaciji v tržaški bolnici Klarič Bruno, znani in priljubljeni aktivist iz Škofij III.

Klarič Bruno je bil že iz svojih mladih let značajen Slovenec in napreden delavec. Zato je že od početka aktivno sodeloval v OF in bil več let terenski akcivist.

Zaradi njegovega delovanja so ga fašisti aretirali. Toda ni se jim pustil kar tako v roke. Ko jih je zapazil, da ga gredo iskat, jim je zbežal. Pobesneli fašisti so streljali za njim in ga nevarno ranili v noge in prsa. Drobci krogle so mu ostali v prsih še po prvi operaciji v tržaški bolnici, kjer je bil ves čas bolovanja pod strogo stražo.

Po osvoboditvi se mu je stanje nekoliko zboljšalo, toda pravega zdravja ni imel več. Kljub temu pa je Klarič rad izvrševal najtežja dela in odgovornosti na političnem polju. Bil je za vzgled vsem. Zadnje čase pa mu ni dalo več dihati, bolečine so bile vedno večje. Šel je ponovno v bolnico, da se reši nadležnih drobcev v prsih. Dobre volje je bil do zadnjega, prepričan, da mu bo sreča mila.

Ni ga več med nami. Danes se bomo poslovili od njegovih zemeljskih ostankov. Njegov spomin pa bo živel med nami in nam bo v spodbudo v naši vsakdanji borbi proti starim in novim nasprotnikom našega ljudstva.

Vdovi in malemu sinčku ter vsem njegovim svojcem gre naše iskreno sožalje. V tolažbo naj jim bo zavest, da njihov dragi se je žrtvoval za veliko stvar.

KOLEDAR

Petek 12. avgusta Klara, Dobrogost

Sonce vzhaja ob 5.00, zahaja ob 19.19. Dolžina dneva 14.19. Luna vzhaja ob 20.5, zahaja ob 8.32.

Jutri sobota 13. avgusta Hipolit, Davola

SPOMINSKI DNEVI

1612 umrl Gabrijel Giovannini, italijanski skladatelj baročne šole.

1759 zmaga ruskih vojsk nad pruskimi armadami pri Kunersdorfu.

1906 umrl srbski pisatelj Stevan Sremac.

1942 je bil na Viču pri Ljubljani ustreljen mladi proletarski pisatelj Tone Čufar.

1944 sestanek Churchilla in Tita v Neaplju.

PRESKRBA

Testenine in meso na dodatne nakaznice. Sepral sporoča, da bodo od danes 12. t. m. dalje pričeli razdeljevati bolnikom v mestu in podeželju, ki imajo dodatne nakaznice, sledeče: bele testenine za mesec avgust in konservirano meso (Meat and gravy). Upravičenci do 50 g bodo prejel 2 škatli mesa, upravičenci po 100 g pa 4 škatle. Konec razdeljevanja 31. t. m.

Cena za testenine v mestu 100 do 102 litri za kg, za konservirano meso pa 100 do 101 liro.

Konec razdeljevanja testenin. V soboto 13. t. m. se zaključi z razdeljevanjem belih testenin za težke in najtežje delavce ter za delavce, ki so zaposleni pri zavezniški vojski (nakazila za julij).

Upravniki menz. Danes morajo vsi upravniki menz (privatnih in vojaških) dvigniti na prehranjevalnem uradu odrezke za testenine za ta mesec.

ZAM iz Trsta priredi v soboto in ponedeljek skupno z Zvezo slovenske mladine v Italiji

izlet na Belopeška jezera

ki bo združen z ogledom Belopeškega jezera, Bele peči, Bohinja in Ukanske planote. Odhod prenočišče preskrbljeno. Povratek na iz nahrbtnika. Stroški za potovanje z avtobusom v obeh smeri znašajo 1.100. lir. Vpisovanje v ulici Ruggero Manna 29. Danes zadnji dan vpisovanja. Če bi ne bilo dovolj prijavljenih, bo izlet odpovedan.

Udeležencem izleta na Triglav

Planinsko društvo v Trstu sporoča vsem udeležencem, da je odhod v nedeljo ob 4 zjutraj iz ul. Fabiano vero.

Bodite točni!

Nočna služba lekarn

Mutua Impiegati, trg Oberdan, tel. 6120; Lloyd, ul. dell'Orologio 6, tel. 6747; Zeleni križ, ul. Santa fontane 39, tel. 90-857; Rovan, ul. Donijev trg 8, tel. 8009. — Biroglia v Barkovljah, tel. 57-28 in Nicoli v Škednju, tel. 93245. Imata stalno nočno službo.

DAROVI IN PRISPEVKI

Za Dijaško matico je darovala Regent Tončka s Proseka 1.

Za počitniške kolonije so darovali: Maver Marija 1.000; Stvarnik Odišlava 1.000; Žerjal Marija 500; Zobec Olga 500; Bandi Ana 500. Vsi so iz Boljunca.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Cerkvene poroke: nataša Ottavio Silvano in gospodinja Gioconda; policijski stražnik Fiordoni Anton in gospodinja Gaspari Lidija; trgovec Vianello Tullio in prodajalka Samec Marija; Denis John Joseph in gospa Pabente Ida; električar Covelli Sergio in uradnica Sarra Carmenile Nives; trgovec z ribami Ravezzo Livio in gospodinja Sossi Elda.

Umrli so: 67-letni Umelli Rafaelo, 84-letni Ražem Emilija vd. Pozzoli; 74-letni Malnerič Antonia, 74-letna Ražem Romilda vd. De Luca, 37-letni Clarič Bruno; 57-letna Tessetta Giulio; 45-letni Trebšič Antonišek.

PROCES PROTI MLADI TOLPI TATOV KONČAN

Razen enega vsi člani obsojeni na denarno in zaporno kazen

Kot napovedano, se je včeraj ob devetih zjutraj začel zadnji del sodne razprave proti mladim tatovom, veščakom v odpiranju ameriških limuzin. Vseh 12 obtožencev je sedelo na dolgi klopi pod budnim očesom moža postave. Prvi je spregovoril državni tožilec dr. Rosano. V svojem nadenournem govoru je razčlenil krivdo posameznih obtožencev. Dalje je kot obtežilno okolnost dodal, da so vsi obtoženci skupaj in sporazumno kradli. Govor je tožilec končal s predlogi, naj bi sodišče obsodilo obtožence na sledeče ostre kazni: Petrina naj bi dobil 6 let ječe in 40 tisoč lir globe, Mulinanti 5 let in 6 mesecev ječe ter 38 tisoč lir globe, Paschini 4 leta in 10 mesecev ječe ter 28 tisoč lir globe, Rocco 4 leta in 10 mesecev ječe ter 20 tisoč lir globe, Molek 5 let in 2 meseca ječe in 24 tisoč lir globe, Priester 1 leto in 4 mesece ječe ter 12 tisoč lir globe. Presto, ki je sojen v odsotnosti (medtem je odšel v Argentinijo), na 1 leto in 4 mesece ječe ter na 12 tisoč lir globe. Za ostale obtožence, nakupovalce ukradenega blaga, je tožilec predlagal nižje kazni, bodisi zaporne ali denarne. Najvišja predlagana zaporna kazen je bila 8 mesecev ječe, najnižja denarna pa 3 tisoč lir.

Po odmoru, ki se je precej zavlekel, je spregovorila cela vrsta zagovornikov. Prvi je bil odvetnik F. Presti, ki je branil Priesterja, sledil je odvetnik Ulcigrai za Rocca in Presta, Caprio za Paschinija, V. Bologna za Moleka in Mulinantija, Antonini za Petrino in Jacuzzi za nakupovalce ukradenega blaga. V glavnem lahko označimo vso linijo obrambe, da je skušala izbiti obtežilne okoliščine in obenem, da bi sodišče sodilo širokosrčno, bodisi da bi fantom odpustilo kazen ali pa da bi jih deloma oprostilo. Za nakupovalce ukradenega blaga pa je njihov zagovornik predlagal oprostitev.

Ura je bila že pol dveh, ko je predsednik sodišča razpravo formalno odgodil do 17 popoldne, ko se je sodišče umaknilo na posvet. S tega posveta se je sodišče vrnilo v sodno dvorano šele ob četrt na devet zvečer. Skoraj vse obtožence je sodišče spoznalo za krive. Utemeljitev obsodbe je bila zelo dolga. Pomisliti moramo, da je obtožnica očitala vsem obtožencem nič manj kot 47 kaznivih dejanj.

Sodba je sledeča: Petrina Ivan, Mulinanti, Piermartino in Paschini Pavel so bili obsojeni vsak na tri leta ječe in na 30 tisoč lir globe zaradi tatvine. Molek Stellio je bil zaradi tatvine obsojen na leto dni in tri mesece ječe ter na 16 tisoč lir globe, Rocco Odone na 1 leto in dva meseca ječe ter na 15 tisoč lir globe zaradi tatvine, Priester Mario na 6 mesecev ječe in na 6 tisoč lir globe zaradi tatvine. Glede Presta je sodišče odločilo, da se proti njemu ne postopa, ker je bil mladoleten, ko je zagrešil kaznivo dejanje. Ostali prekupčevalci pa so bili takole obsojeni: Doiani Marija na 6 mesecev ječe in na 10 tisoč lir globe, Goglia Simeon na 7 mesecev ječe ter na 12 tisoč lir globe, Saftić Marko na 6 mesecev ječe ter na 10 tisoč lir globe. Obsodbe pa so bile vsem tem odpuščene. Zadnja prekupčevalca Coloni Danijel in Broglio Romani pa sta bila oproščena, ker nista zagrešila kaznivega dejanja.

Zaprisega dolinskega župana

Predsedstvo cone je javilo, da je včeraj pred številnimi uglednimi pričami, med katerimi je bil navzoč tudi dr. Palutan, prisegel novo izvoljeni dolinski župan g. Lovriha.

Dr. Palutan je novo izvoljenemu županu najprej prikazal njegovo delovanje, nakar je Lavriha odgovoril, da mu je popolnoma jasna naloga, ki mu je zaupana in da jo bo vestno opravljal v prid svojih občanov.

Če bo Lavriha po eni strani zatrjeval, da bo delal samo v prid občine in po drugi strani ostal vedno stari kominformistični Lavriha, ne bodo od njega niti svetovalci niti občani imeli kdo ve kakšnih koristi.

Tiskovna konferenca na predsedstvu cone

Na včerajšnji tiskovni konferenci je dobil prvi odgovore na svoja vprašanja časopis «Il Corriere di Trieste». Na vprašanje, če je res, da je bilo določenih 36 milijonov lir za napeljavo elektrike v okraju Rojan - Piščanci, je sledil odgovor, da je ACEGAT 15. 7. 1949 naprosil občino, naj mu nakaže denar za napeljavo elektrike. Ostalo pa da je pri tem. Tudi drugo vprašanje se je tikalo elektrike in sicer, kdaj se bo ACEGAT odločil, da bo napeljal cestno napeljavo v nov okraj zgornjega Sv. Ivana (nove občinske hiše). Odgovorili so mu, da ACEGAT samo še čaka vsoto, ki jo je občina zahtevala od ZVU.

Nadalje je «Il Corriere di Trieste» vprašal, če bi se lahko interveniralo pri kompetentnih organih, da bi povišali podporo, ki so jo deležni tuberkulozni. Odgovorili so mu, da to ni v kompetenci Zavoda za socialno zavarovanje, ki daje te podpore, ker se te odločbe lahko izpremenijo samo z novimi zakoni. Potem je isti časopis vprašal, zakaj se absolventom tržaške pomorske šole ne dovoli vpis za pomorščake. Odgovorili so mu, da je to vprašanje v študiju v Rimu.

Časopis «Il Manifesto» je vprašal, če bodo tudi stanovanja novih občinskih hiš na Ponziani razdeljevali po odredbah, ki jih je izdala ZVU. Odgovorili so mu, da bo stanovanja razdeljevala posebna komisija, sestavljena iz svetovalcev uprave IACP. Stanovanja bodo razdeljevali po načelih statuta IACP ter komisija ni dolžna da bi se ravnala po predpisih stanovanjskega urada. Na vprašanje istega časopisa, če bi se lahko dodelila dokladа nameščencem, ki delajo pri uradu za vpis avtomobilskih dovoljenj za vožnjo, so odgovorili, da tudi za te nameščence veljajo isti predpisi kot v Italiji.

Končno je vpraša časopis «Il Mare», če bodo ukinili nakaznice za bencin, ki so zaradi svobodne prodaje bencina postale nepredmetne. Odgovorili so mu, da tudi tukaj veljajo predpisi kot v Italiji in bo zato treba počakati.

Župan Bartoli nadaljuje z obiski

Župan ing. Bartoli včeraj zjutraj 11. t. m. obiskal Mr. W. J. Sullivana, angleškega političnega svetovalca, francoskega političnega predstavnika in švicarskega konzula.

Pogajanja za novo industrijsko pogodbo

Delna stavka v Tovarni strojev Sv. Andreja

Včeraj zjutraj so se nadaljevala pogajanja med sindikalnimi organizacijami in zvezo industrijcev glede nove industrijske kolektivne pogodbe.

Iz sindikalnih krogov poročajo, da zveza industrijcev načelno pristaja na to, da se tudi v Trstu uveljavi industrijska kolektivna pogodba, sklenjena med Konfindustrijo in glavno zvezo dela v Italiji.

* * *

V zadnjih dveh dneh so se nadaljevale v Tovarni strojev Sv. Andreja kratke stavke delavcev montažne delavnice, v kateri so odpustili dva delavca zaradi že znanih provokacij ravnateljstva z delavskim stenčasom. Na zborovanju, ki je bilo ponovno v montažni delavnici, so delavcem drugih oddelkov obljubili, da bodo tudi oni stopili, v stavko, če ne bo ravnateljstvo preklicalo ukrepa o odpustu omenjenih dveh delavcev.

Bazovica nas zopet kliče

Ne mislimo na 30-letnico Prosvetnega društva «Lipa», ki se bo vršila 21. avgusta in ne dvomimo, da se bo te proslave udeležilo naše občinstvo v velikem številu, pač pa mislimo na vsakoletno romanje v Bazovico, ki se od leta 1945 dalje ponavlja na morišču naših prvih fašističnih žrtev: Bidovca, Miloša, Marušiča in Valenčiča. Letos se bomo zbrali v nedeljo 4. septembra, da se poklonimo junakom in počastimo njih spomin! Pevski zbori ponovite pesmi: «Žrtvam», «Hej brigade», «Ubežnike», «V nove zarje» «Partizansko», «Na morje in vihar», «Seljačko».

Zbori, ki nimate not, jih dobite pri Prosv. zvezi. Ne čakajte zadnjih dni!

Prisiljen je bil krasti

Včeraj ob 11 dopoldne se je na policijski postaji na Istrski cesti sam javil Bruno W., ki je brez stalnega bivališča. Policiji je povedal, da je on 20. 12. lani zvečer ukradel zimski plašč v stanovanju nekega Savellija.

W. se je sam javil policiji, ker je brez dela, brez stanovanja, brez prenočišča in sorodnikov, pri katerih bi se lahko hranil. Omenjeni je izjavil, da je ukraden plašč takoj prodal za 5.000 lir.

Kolo so mu ukradli

Včeraj ob 11 dopoldne se je na glavni policijski postaji javil 18-letni Tamaro Romano iz ul. Petronio 9. Povedal je, da so mu ob 9 zjutraj neznanci ukradli kolo, ki ga je pustil nezavarovanega pred hišo št. 31 v ul. Mazzini. Kolo je bilo last Bruna Bestibella, trgovskega zastopnika tovarne likerjev v ul. sv. Frančiška 52. Ukradeno kolo je bilo vredno 28.000 lir. Policija je uvedla preiskavo.

ALI PODPIRAS SLOVENSKI NAPREDNI TISK?

Fajdiga Ivan aretiran

Agent upravne policije ga je včeraj ob 15.15 aretiral

Končno je Fajdiga padel v policijske roke. Ob 15.15 včeraj popoldne je bilo, ko ga na Fajdigo naletel v ul. S. Giacomo in Monte Lando Mario, član upravne policije, dodeljen 5. sektorju. Agentu, ki mu je iz raznih slik ostal v spominu Fajdigov obraz, je bilo takoj jasno, da ima pred seboj kriminalca, ki ga je policija zasledovala že dva tedna. Brez posebnih ceremonij se je Fajdiga agentu mirno vdal, niti najmanjšega znaka ni kazal, da bi se mislil upreti. S pomočjo nekega civilista je agent takoj ustavil Fajdigo. Preiskali so mu žepe, vendar pa je bil kriminalec razorožen. Pri sebi je imel samo svinjske parklje, kateri so mu po njegovi izjavi služili, da je te dni, ko ga je lovila policija, odpiral veže, kjer je nato spal. V žepih so mu našli še 18 lir. To je bilo vse njegovo premoženje.

Bodisi fizično in moralno je bil Fajdiga strt. Izjavil je, da se je te dni hranil pri «fratrih» na Montuzzi, kjer se je opoldne in zvečer mešal z drugimi reveži in čakal v vrsti na kosilo in večerjo. Aretiranega kriminalca ima sedaj leteči oddelek Cida.

Avtomobilska nesreča

Včeraj ob 13.35 so z zasebnim avtom pripeljali v glavno bolnišnico 36-letnega Loya Bruna, člana upravne policije, doma iz ul. Machlig 2 dalje 50-letnega Lachinja Evgena, konjederca s trga Travna 3 in 47-letnega konjederca Lonata Galla z Istrske ceste 80. Prva dva so obdržali na kirurškem oddelku. Stanje policijskega agenta je precej težko.

Vsi trije so se včeraj popoldne vozili na občinskem avtu, s katerim lovijo pse. Avto je prihajal z Opčin po ul. Commerciale. V zgornjem delu te ulice je zaradi spolzkosti tal, ker je padel dež, avto zdrsnil in s prednjim delom končal v poslopju št. 148 na isti ulici. Avto se je nato še trikrat, štirikrat obrnil, nato pa je še 40 m naprej vozil in se zaletel v zid, kjer se je končno ustavil.

FRANČIŠEK S. FINŽGAR

Pod svobodnim soncem

ILUSTRIRA M. BAMBIČ

29

Za premaganim kraljem se je vzporedil vojskovodja, zmagalec Belizar. Prišel je peš v poveljniški opravi. Droben lovorjev venec mu je krasil glavo, majhno je bilo njegovo spremstvo, nekaj najhrabrejših stotnikov.

Završelo je po cesti, s streh so kipeli glasovi, z oken mu je pahljala svila v pozdrav. Trombe so zadonele, sprevod se je premaknil, in Belizar je stopal, svojemu gospodu ponižen hlapec, ki je storil samo kruto dolžnost in nič več.

Za vojskovodjem so peljali vozovi vojni plen. Na vozeh zlati kraljevi stoli, dragocena oprava, slonokoščeni vozički vandalske kraljice, skladi draguljev, rezanih in brušenih kamnov, zlati kelihi in čaše, vsa dragocena oprava kraljevskih obednic, mirijade talentov srebra, obilica najdragocenejših posod, katere je nagrmadil nekdaj Gizerih v Rimu. Med njimi so bile posode iz judovskega templja, ugrabljene po Titu, sedmeroramni zlati svečnik iz svetišča, vozovi pergamentov, vezanih v dragocene pušice, med njimi nemški evangelij, posut z žlahtnim kamenjem.

Slovesno se je pomikalo to morje neocenljivega plena po cesti, preko Teodozijevega trga, mimo Tetrapilona na Konstantinov trg. Tu so odložili velikaši v cerkvi Ljube Gospe belo obleko in jo zamenili z dvorno. Iz cerkve so prinesli carske insignije: najprej dragoceni križ, zatem veliko zlato žezlo, nato je sledil labarum — zastava. Ob desni in levi so tvorili gaz dirkači in vzklikali: Na mnoga leta!

Čim bolj so se bližali cirkusu, tem bolj je naraščal krik, se gnetlo ljudstvo. Vse je strmelo, vse občudovalo neizmerni plen, lepe vojake, ujetega Gelimerja in njegove sorodnike.

Sprevod je krenil mimo razkošnih toplic Zevksipovih — pred njimi se je širilo veličastno vhodišče hipodroma. Semkaj je razsula carjeva roka ves blesk in sijaj, razkošje in bogastvo največjega despota na svetu.

Stotisoči so sedeli naokrog, stotisoči kričali despotu pod škrlatnim baldahinom, kjer je v visoki loži na zlatem tronu čakal Belizarja. Ob njem je sedela carica, ki je našla edina v svetovni zgodovini iz brlogov istega cirkusa, iz razuzdanosti in pohote pot skozi areno preko stopnic do prestola. Lepa je bila, ne velika, pa života, da bi se ga razveselil umetnik. Iz blede polti so žarele oči, ki so zamamijale, usta, ki so koprnela po nasladi. Zlat nimb ji je venčal glavo, za demante v uhanih, na čelu, na vratu in obleki bi kupil kraljestvo. Krog nje pa so se gnetle dvorjanice, same lepotice, mladi patriciji, plemiči njeni ljubljenci in varovanci.

Ko je vstopil Gelimer in zagledal Justinijana na prestolu, morje ljudstva na levi in desni, ni zaplakal, ni vzdihnil, glasno je ponovil edine besede: Ničevost ničevosti, vse je ničevo.

Belizar in Gelimer sta šla po stopnicah do prestola. Tam so snemali kralju škrlat; Vandalu se je sklonila glava do tal, ljudstvo je zakričalo bučno kakor vihr v pozdrav silnemu despotu, ki ga v resnici ni jubilo, ki ga je na skrivnem klelo in nazivalo utelešenega hudiča: «Io triumphe — mnoga leta!» v vseh jezikih, ki so doneli tedaj na zemlji.

Tudi Belizar je padel na kolena, nevredni hlapec pred neomejenim gospodom urbis et orbis.

Radovan in Iztok sta stala na odru med tekmeči lokostrelci. Radovan je pil navsezgodaj dobro Epafroditovo vino in bil dobre volje. Kričal je s kričači in stegal roke. Iztok je molčal. Pomislil je, da bi bil skoraj tako priveden v cirkus njegov oče, Svarun, svobodni starosta svobodnih Slovenov, da ni podrla njegova strelica Hilbudija. In žahrepenel je nažaj, domov v gradišče, da bi povedal, kaj se godi zmaganim narodom, da bi se napotil od roda do roda Slovenov in prižgal srd v duši, edinost v vseh srcih, večen srd in večen boj Bizancu. A tedaj je dal despot(1) znamenje. Zahrumele so trobilje, ljudstvo je zabesnelo od veselja, v areni sta se pojavili dve krasni kvadrigi.

TRINAJSTO POGLAVJE

Trikrat so naznanile trombe odmor, trikrat so se vsuli preko štiridesetih marmornih stopnic carski in Belizarjevi sužnji ter trosili in delili med ljudstvo krepčila. Hipodrom je vrvel in besnel. Ljudstva so se bila upijanila od veselja in vina. Bogatini so izgubljali in dobivali neizmerne stave. Po vodi v jarku krog arene so plavali kosi razbitih koles in voz. Pristaši zelenih in višnjevih, najeti kričači, so pregazili jarek ob areni (1), splezali na spino (2), se popenjali na Kačji steber, zlezli celo neizmernemu orjaku, Lisipovemu Herkulu, na tilnik in trgali sikomorne vence z Adama in Eve, jih metali v areno, poklekali pred krasnim kipom po ljubežni koprnče Helene, bili in se pehali med seboj ter slavili zdaj zelene zdaj višnjeve, od katerih so bili pač bolje plačani.

Nad katismo, cesarsko ložo, slonečo na dvajsetih marmornih strebrih, je rosil v predrobnem prašku dehteči zafran. Mladi patriciji, mehkužni častniki, dvorni spletkarji so pomežikovali zboru ženskega cveta, ki se je zgrinjal krog Teodore pod katismo ter po ložah na desni in levi.

Le Teodora se ni ganila. Na čelu ji je ležal mrak, ustnice so se bile stisnile, polt ji je še bolj pobledela, oko pa je žarelo in treskalo bliske na vrste zelenih. Trikrat so vdrle kvadrige v hipodrom, carica je obetala višnjevim milost despojne, kljub temu se zmaga še ni odločila za njeno stranko. Višnjevi in zeleni so šteli enako število zmag.

Nenadoma se carica zgane in da znamenje z roko. Nagne se do lepe dvorjanke Irene, ki je zamišljeno sedela blizu Teodore, in ji naroči, naj pozove Azbada. Prešinila jo je z ogljenimi očmi, da bi opazila na licu, kako se je zganilo v njenem srcu. Toda Irena je ostala spokojna, dvignila se je, sporočila caričino povelje in v trenutku je klečal pred njo do tal sklonjen načelnik palatinske legije v blesteči opravi.

(Nadaljevanje sledi)

(1) Despot — samodržec,; despojna — carica.

Justinijanovo ime so Sloveni prevedli v Upravdo.

(1) S peskom posuti prostor dirkališča.

(2) Spina — podolgovat, iz kamna zidan prostor sredi dirkališča.

RADIO

JUG. CONA TRST

(Oddaja na srednjih valovih ali 1250 kc)

PETEK 12. AVGUSTA

6.30: Jutranja glasba. 6.45: Poročila (v ital. in slov.). 7.15: Jutranja glasba. 12.00: Pester solistični red. 12.30: Partizanske pesmi. 13.00: Poročila (v ital. in slov.). 13.15: Pevski koncert Draksler. 13.35: Lahka glasba. 13.50: Ljudska univerza (v slov.). 14.00: Prenos iz Ljubljane. 14.30: Pregled tiska. 15.00: Poročila (v ital. in slov.). 15.15: Plesna glasba. 18.15: Schubertov kvartet o postrvi. 18.45: Obzornik (v ital.). 19.00: Glasbena mozaika. 19.15: Poročila (v ital. in slov.). 19.45: Skladbe Vasilija Mirka. 20.00: Ura hrvatske kulture. 20.30: Glasba po željah (v slov.). 20.50: Z ljudstvom (v ital.). 21.00 Koncert zbor. 21.30: Iz del Beethovna. 22.00: Življenje jugosl. narodov (v slov.). 22.20: Pestra glasba.

TRST II.

7.15: Napoved časa in poročila. 7.20: Koledar. 7.35: Jutranja glasba. 11.00: Napoved časa in poročila. 11.15: Vsakega nekaj. 12.00: Sodobna glasba. 12.10: Orkester Percy Faith. 13.00: Napoved časa in poročila. 13.15: Glasba po željah. 13.45: Klavirska glasba. 14.00: Poročila. 14.15: Dnevni pregled svetovnega tiska. 14.24: Plesna danski koncert. 14.43: Citanje. 17.30: Plesna glasba. 18.00: Naša povest. 18.15: Kvintet zasedbe. 18.40: Sramel kvintet. 19.00: Ruski kulturni razgledi. 19.15: Pod vodstvom Osk

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Disciplina pri delu

pogoj novega gospodarstva

V vseh delavnicah in ladjedelnicah neprestano odmeva brnenje strojev ter udarjanje kladiv. Pri nas se po zaslugi ljudske oblasti dela povsod z velikim navdušenjem. Večina naših delavcev je razumela, da je blagostanje njihovih družin odvisno od pravilnega pojmovanja dolžnosti, ki jih morajo opravljati kot napredni delavci. Zato ker imamo take delavce, lahko govorimo o velikih uspehih na vseh področjih proizvodnje. V našem okrožju imamo že dobro razvite kmečke obdelovalne zadruge, imamo nove šole, dom odmora za delavce, eno novo bolnico. Sedaj gradimo skladišče za «Omnio», veliko moderno garažo in italijansko-slovensko osnovno šolo. V kratkem bomo začeli graditi delavska stanovanja v Izoli in v Kopru. Pri nas nikogar ne muči brezposelnost, nasprotno, pri nas rešujemo vprašanje delovne sile, ki jo tako nujno potrebujemo.

Vsak dan poizkušamo z novimi ukrepi, ki imajo namen izboljšati gospodarski položaj delovnega ljudstva. Sedaj se deli delavcem 2000 stotov krompirja. Kdor objektivno analizira življenjske pogoje naših delavcev, čuti hvaležnost in spoštovanje do ljudske oblasti, ki je dokazala in še nadalje dokazuje, da je resnična ljudska oblast revolucionarna oblast. Izživanja in izkoriščanja vidalijevcev niso dosegla svojega namena. Še vedno poizkušajo pridobiti delavce za sabotažna dela, toda ne bodo uspeli, kot niso do sedaj. Priključil se jim bo samo tisti, ki ne misli služiti koristim delovnega ljudstva in tisti, ki gleda na delovnega človeka s prezirom.

Vse to označuje Koreniko Antona in Chersa Emilijana, ki sta zaposlena pri obnavljanju ceste Koper-Izola. Izrabila sta vsako priliko za obrekovanje ljudske oblasti in poštenih delavcev. Bila sta vsak dan vinjena in v tem stanju poizkušala odtegovati od dela še druge delavce. Bila sta v zvezi s tistimi, ki so rušili ugled sindikalne podružnice «Edilit-a» in vseh zavednih ter poštvovalnih delavcev. Nadalje sta kradla sadje z dreves ob cesti in s tem spravljala podružnico v slabo luč. Končno sta imela navado groziti vsem tistim, ki so kritizirali njuno delo. Grozila sta celo delovodji, ki je kritiziral njuno nemarnost pri delu.

Ko je podružnica spoznala, da sta nepoboljšljiva, je sklicala sestanek vseh delavcev. Večina je odločila, naj ju odpuste z dela. Toda to je za nas še premalo, so izjavili delavci. Na sestanku so zahtevali, da se jima ne da možnost do dela v naši coni in nadalje, da se pregleda njuna preteklost.

Smo že povedali, da je pri nas delo za tiste, ki hočejo delati resno in požrtvovalno, za tiste, ki verujejo v ustvarjalno moč delovnega ljudstva, ki mislijo sodelovati z ljudsko oblastjo, kajti samo tako bomo ustvarili osnovo lepši bodočnosti.

Ne bomo se čudili, če ju bodo Vidalijevi sodelavci ščitili in dokazovali, da sta postala žrtvi terorja cone B. Zadovoljujemo se s tem, da smo ju odstranili z dela, kar pomeni izboljšati disciplino in hkrati izboljšati storilnost dela.

Č. Č.

Nezaželeni

Počasi, toda stalno se razvija naše gospodarstvo. Lahko bi bili napravili tudi večje korake, če ne bi bil fašizem pustil toliko razdejanja po naši zemlji. Tudi na kulturnem polju je tako. Lahko ugotovimo samo nekaj: Če bi šlovi naših delavcev morali čakati, da jim bodo domači učitelji pomagali pri vzgoji, bi nepismenost pri nas dobila stalno bivališče.

Imamo namen govoriti o nekaterih učiteljih v okrožju, ki so pozabili na svojo moralno in človečansko dolžnost, pozabili na otroke in odšli iz naše cone. Nemi, in tudi ne šele danes, ampak so otroci tisti, ki že dolgo časa z nekakim nezadovoljstvom in hkrati z zaničevanjem kažejo javnemu mnenju te «gospode učitelje», ki so od tu dezertirali. V drugo cono jih je povlekla želja po bolj meščanskem in udobnem življenju. Dejstva govorijo, da te «gospode» nadvse zanima denar. Udajajo se celo zločinskim vohunskim manevrom, namesto da bi vzgajali otroke iz ljudstva. Naše delovno ljudstvo ne bo iskalo luksuznih vzgojiteljev, ki so tako zelo odaljeni od današnje stvarnosti. Ti «gospodje» so izdali svoj poklic, ko so prekršili moralno dolžnost, katero so prevzeli takrat, ko jim je bila podeljena učiteljska diploma.

Kako naj označimo, kako naj presodimo takšne ljudi? Predvsem je prav in dobro, da vse ljudstvo izve za njihova imena, da bo na tekočem, kdo ga izdaja. Prav gotovo ne bodo razni Fioravanti Martin, Žucca Pavel, Porro Konrad in še drugi tisti, ki bodo ustavili pravilno delovanje naših šol. Ljudska oblast je že poskrbela za nove, mlade učitelje. Jasno je torej, da jim ob njihovem morebitnem povratku ne bo več dovoljeno vstopiti v šolo. Sami so dokazali, da nimajo zadostnih moralnih pogojev, ki so neobhodno potrebni pravim demokratičnim učiteljem.

No, končno bodo tudi lisice izgubile dlako!

Žene bodo obiskale koroške pionirje

Prihodnji ponedeljek 15. avgusta bo skupina 40 žen iz koprskega okraja ter delegacija mladine in pionirjev obiskala koroške pionirje, ki so na letovanju v počitniških kolonijah v Pulju.

Naše žene bodo ob tej priliki obdarovale otroke naše Slovenske Koroške, ki ječijo že 1300 let pod tujim jarmom in katere so komaj pred nekaj meseci zopet obsodili na suženjstvo pod Nemci, na kar je pristala proti našemu pričakovanju celo SZ.

Demokratične žene okraja pridno nabirajo darove in pripravljajo razno pecivo, da bodo koroški malčki čim bolj veseli!

Č. M.

Najboljša skupina tesarjev

Pri gradnji velikih skladišč Omnie so med drugimi zaposleni tudi tesarji, mizarji in 2 vajenca. Ker je to ena najboljših skupin v našem okrožju, je prav, da spoznamo imena teh pridnih tovarišev.

Skupino vodi Stefe Ivan iz Kopra, ostali člani skupine pa so: Sirotić Jordan iz Pirana, Piantani Ivan iz Brescie, Collovino Anton iz Sv. Danijela v Furlaniji, Panger Marijan iz Sečala, Jugovac Jermo iz Sv. Lucije, Jugovac Viktor iz Portol, Parentin Lucio in Stefe Mario mlada vajenca.

Vodja Stefe Ivan, oče štirih otrok, od katerih je eden pomorski strojnik, mlajši se vadi pri njem za tesarja, je bil vedno priden delavec.

Pred kratkim sta delali pri gradnji skladišč Omnia dve skupini, toda kljub temu delo ni napredovalo tako hitro. Tov. Stefe se je obvezal, da bo s svojo skupino napravil več. Izbral je tovariše, ki so imeli dobro voljo do dela, in vedno presegal normo. Najbolj se je izkazala ta skupina pri izgradnji strehe. Dnevno je presegala normo za 80 odstotkov.

Za take ljudi pa ni izobčenja

Okrajni odbor SIAU v Kopru je prejel iz Umaga zanimivo in hkrati značilno ovadbo. Kdor jo prečita smatra, da je kaj takega v današnjih dneh nemogočega, in vendar. Dopis priobčujemo v dobesedni vsebini:

«V Umagu, dne 14.7.1949. — Podpisani Bosse Hektor, pok. Petra in Grando Lucije, rojen dne 7.1.1899. v Umagu in tam stanujoč v ulici Roma št. 14 izjavljam, da sem bil od 1944. do 1. maja 1949. nameščen kot cerkovnik pri župniku Jerneju Grosso iz Umaga.

Z menoj je postopal vedno slabo, ker sem se držal najraje družbe mojih demokratičnih tovarišev. Tako me je župnik večkrat pretepel, enkrat pa me je tako sunil, da sem se kotalil po stopnicah, da nisem mogel zaradi poškodb več dni delati.

Od imenovanega sem prejemal za svoje delo samo hrano in obleko. Redko mi je dal tu in tam 100 lir, toda največ vsaka dva ali tri tedne.

Pri tem izjavljam, da je imel ponovno obiske žensk, in ob takšnih prilikah nisem smel v njegovo sobo. Večkrat sem skušal priti do njega, toda na mojo škodo, kajti zato me je župnik pretepel, kakor zna le on, in nihče ne ve, kako okruten je bil ta človek. Nikdar nisem bil zavarovan pri bolniški blagajni.

Ko sem ga včeraj srečal na pločniku v bližini Ljudskega osvobodilnega odbora v Umagu, me je prijel za roko in rokav srajce, da mi jo je raztrgal in je ne bom mogel več nositi. Pri tem me je vprašal, če imam v glavi namesto možgan otrobe.

Nato mi je ukazal, da ne smem zapustiti službe cerkovnika ter je še pripomnil, da sem srajco prejel od njega, zato je on tudi lahko raztrže na koščke. Dajal mi je le 10 cigaret dnevno, si pa je zato pridržal mojo tobačno nakaznico.

Letos 1. maja sem se udeležil v Kopru manifestacij delavskega praznika. Ko sem prišel domov, mi je grozil z odpustom in da me ni pretepel je pripisati temu, ker sem se mu skril in si s tem prihranil «lekcijo bunk».

Od tedaj sem se iz previdnosti župnika izogibal, ker sem se ga bal in je bila tudi velika nevarnost.

Večkrat sem zahteval, da mi vrne mojo tobačno nakaznico, toda vselej zaman. Včeraj mi je je sicer vrnil, toda brez kuponov, tako ne bom dobil tobaka do novih nakaznic.

Želim, da se o vsem tem obvestijo oblasti in da dobim vse tisto, kar mi pritiče, po potrebi tudi s pomočjo javnega tožilstva in sodišča.

Izjavljam, da je vse, kar sem navedel, prava resnica in se sklicujem na priče: Oktavija Favretto in Gradassija Mattijo.

Večkrat sem bil pretepen tudi v cerkvi, toda v dokaz ne morem navesti nobenih prič, ker zaradi sramote si nisem upal pogledati ljudi v obraz.

Zahtevam končno takojšno rešitev moje zadeve, ker sem brez premoženja in živim samo od dela.

Bose Hektor pok. Petra, l. r.»

Vsebina pravkar objavljene ovadbe je dovolj jasna in ni treba komentarja. Postopanje župnika iz Umaga s svojim cerkovnikom označuje srednjeveški pojav tedanjih fevdalnih gospodov. Pri tem je važno, da je bil isti župnik Grosso Jernej zaradi svojih «sijajnih zaslug» odlikovan z naslovom «tajnega služabnika papeža», kakor na primer škof Santin, ki je bil za iste zasluge, ki jih «čisla» sam Mussolini, povzdignjen v «pomočnika papeževega prestola». Župnik Grosso je prišel v naše kraje iz Piemonta. «Božjo besedo» je širil tako, da je dosegel med tistimi — osmimi milijoni bajoneti, s katerimi je hotel upogniti svet, položaj podpolkovnika!

Čudno, in Vatikan za takšne osebe ne pozna izobčenja...

ASIŽZ v Pobegih organizirala šiviljsko zadrugo

V ponedeljek je pričela v Pobegih obratovati zadruga šivilj. Žene in matere so zelo vesele tega dogodka, ker je znano, da delajo zadružne šivilje po zmernih cenah. Tako vemo, da so računale ženi, kateri so napravile 5 kosov perila in 2 obleki vsega skupaj 450 dinarjev, medtem ko so zasebne šivilje predrage in niso nikdar dovolj dobro plačane.

V novi zadrugi dela zaenkrat 5 šivilj. Voditeljica je Danica Jakomin. Njene štiri pomočnice imajo pravilno razdeljeno delo, in sicer vodi prva krojenje oblek, druga pripenja, tretja šiva itd. Že prvi dan so prinesle žene iz Pobegov mnogo oblek in še vedno donašajo razna stvari v delo. Pri tem bo tudi konec vednega prosjačenja pri zasebnih šiviljah, ki so z izgotovitvijo naročil tako odlašale.

Tudi zadruga šivilj v Pobegih bo pripomogla k izboljšanju naših splošnih gospodarskih razmer. V tem oziru je njena ustanovitev velika pridobitev za kraj in vso okolico.

Č. M.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Preskrba delavcev in nameščencev z industrijskimi izdelki

Na podlagi ukaza komandanta określa JA z dne 16. septembra 1947, v zvezi z odlokom Poverjeništva PNOO za Slovensko Primorje in oblastnega NO-a za Istro z dne 20. februarja 1947. in v zvezi z odlokom Istrskega okrožnega LO o pooblastilu svojemu izvršilnemu odboru za izdajanje odlokov in odredb na področju gospodarstva z dne 3. avgusta 1947. izdaja izvršilni odbor Istrskega okrožnega ljudskega odbora

odredbo

o preskrbi delavcev in nameščencev z industrijskimi izdelki na podlagi dodatnih bonov.

Člen 1.

Delavci in nameščenci, ki so se izkazali pri delu, prejmejo «dodatne bone», posebne potrošniške nakaznice za dodatno preskrbo.

Člen 2.

Pravico do dodatnega bona imajo tisti delavci in nameščenci, ki so najmanj tri mesece zaposleni pri istem delodajalcu odnosno oni, ki niso samovoljno zapustili delovnega mesta.

Člen 3.

S pridobitvijo pravice do dodatnega bona si pridobi delavec ali namešćenec pravico do prejema dodatnih bonov tudi za svoje rodbinske člane, vendar le do 16 let, razen ako ne nadaljujejo učenja, ter za pridobitno nesposobne člane rodbine nad 16 let starosti.

Člen 4.

Dodatni bon ima določeno število kuponov, ki se glasijo na denarne zneske. Skupna vrednost vseh odrezkov dodatnega bona znaša 300 din. Dodatni bon se izda na ime potrošnika in velja samo v zvezi z osnovno potrošniško nakaznico za tekstil in obutev.

Člen 5.

Dodatne bone deli okrožni odbor Enotnih sindikatov po svojih podružnicah.

Člen 6.

Na dodatne bone se lahko nabavljajo sledeči predmeti, ki so v prosti prodaji:

a) vse vrste železnine,
b) vse vrste steklenine,
c) vse vrste keramične posode,
č) vse vrste čevljev,
d) vse vrste gumijastih izdelkov,
e) vse vrste tkaninskih izdelkov.

Člen 7.

Prodajo na podlagi dodatnih bonov vršijo vse poslovalnice potrošniških zadrug, komunalnih podjetij in trgovinskih družb (delniških družb, ali družb z omejeno zavezo), ki se bavijo s prosto prodajo izdelkov iz člena 6. te odločbe.

Člen 8.

Imetnik dodatnega bona ima pravico do 50 odst. popusta na cenah predmetov navedenih v členu 6. te odredbe, in sicer tako, da plača polovico celotnega izkupička v gotovini, drugo polovico pa z odrezki dodatnega bona.

Ako imetniku dodatnega bona ne zadostujejo vsi odrezki za pokritje iznosa 50 odst. popusta, mora tudi to razliko poravnati v gotovini.

Člen 9.

Poslovalnice potrošniških zadrug, komunalnih podjetij in trgovinskih družb obračunajo odnosno vnovčujejo prejete odrezke pri zadružnih poslovnih zvezah, odnosno ravnateljstvih komunalnih podjetij ali trgovinskih družb redno vsak mesec do 5. v mesecu. Zadružna poslovna zveza odnosno ravnateljstvo podjetij pa predložijo skupni obračun svojih poslovalnic okrožnemu istrskemu ljudskemu odboru-oddelku za trgovino in preskrbo najkasneje do 10. v mesecu.

Člen 10.

Oddelek za trgovino in preskrbo pri istrskem okrožnem ljudskem odboru se pooblašča, da izda podrobna navodila za izvajanje te odredbe.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

SEJA OBČINSKEGA SVETA

Primanjkljaj občinskega proračuna znaša 380 milijonov lir

Povišanje izrednih doklad stalnim občinskim uradnikom - Predlog za ustanovitev ljudskih odborov - Intervencije glede zdravstvene službe, onemoglih, cest itd.

Ko je v sredo zvečer ob 20.45 župan dr. Bernardis otvoril na Gradu redno sejo občinskega sveta, je bilo med svetniki in tudi med odborniki toliko sedežev praznih, da je nekdo vprašal, če so sploh sklepčni. Župan je ugotovil, da je prisotnih 25 od 40 svetnikov in da so zato sklepčni. Pozneje je prišlo še pet ali šest zapoznelih občinskih mož. Med odborniki je manjkal podžupan dr. Devetag, ki je te dni na poročnem potovanju.

Najprej je po prečitanju zapisnika zadnje seje podal svoje poročilo župan, ki je govoril o ureditvi plačilne lestvice občinskih uslužbencev, kakor je bila urejena v zadnjem času z veljavnostjo od 1. julija t. l. Nato je predlagal, da naj se zvišajo posebne doklade stalnemu tehničnemu osebju, ki obsega trenutno štiri uradnike, od sedanjih 10800 do 10600 lir na 14.400 do 17.700 lir letno. Svetniki so to odobrili in Pustetto, Batti ter Delpin so predlagali, naj bi se aplicirale take doklade tudi za nestalne občinske uradnike. Prav tako so odobrili zvišanje doklade za diplomo občinskega tajnika od letnih 11620 lir na 12.000 lir, ki jih bodo prejemali tisti uradniki, ki bodo napravili izpit za to diplomo, ne da bi ga zahteval položaj njihove službe.

Ob 21.30 so začeli razpravljati o glavni točki te seje, ki je bila razprava o bilančnem proračunu za tekoče leto in njega odobritev. Župan je omenil nekatere ovire, ki so vzrok, da so začeli razpravljati o tem proračunu šele avgusta letos in ne oktobra prejšnjega leta, kakor je to običajno v normalnem poslovanju. V imenu občinske uprave je obljubil, da bodo predložili proračun za leto 1950 še v taku tega leta. V opravičilo velikega primanjkljaja, ki znaša po proračunu 380 milijonov lir in za katere bo morala dati država potrebni denar, je omenil, da so pričakovali od proste cone večje dohodke in da so se po drugi strani občinski dohodki zmanjšali tudi zaradi tega, ker je od bivše goriške občine pripadlo okrog 8.500 ljudi po novi razmejitvi Jugoslaviji.

Potem ko je župan končal s čitanjem svojega finančnega poročila, se je oglasil svetnik Mischou, ki je predlagal, naj bi se zmanjšali stroški za nasade in da bi bilo dobro, da se sklene s privatnimi podjetji nekatere kratkoročne pogodbe, dokler bi ne videli, kako bo prosta cona odgovarjala v praksi. Obenem je priporočal, da občinska uprava ne sme prepustiti pogrebnega podjetja privatni upravi.

Svetnik dr. Verdi je kritiziral početje občinske uprave, ki goji na nekaterih zemljiščih v središču mesta v lastni režiji nekatere rastline in ima pri tem izgubo, dočim bi imela dobiček, če bi ta zemljišča oddala v zakup privatnikom. Prav tako so slabo oskrbovani javni nasadi ob mestnih cestah, kjer so nekatera drevesa zelo slabo obrezana. Poskrbeti bi bilo treba, da se zaupa taka dela ljudem, ki jih znajo opravljati. Glede pokopališča je omenil, da bi morala občina dati v najem košnjo trave okrog grobov, kar bi služilo tudi za estetsko ureditev tega kraja.

Odbornik za javna dela Polesi je nato pozval občinske svetnike naj na tem mestu razpravljajo o proračunu in naj iznesejo vso kritiko ter dajo nasvete, ki se jim zdijo potrebni. Pri tej priliki sta intervenirala tudi svetnik Delpin in Batti in razvila se je živahna razprava, ki jo je moral župan pomiriti s tem, da je dejal, da so baš zato tu, da bi razpravljali o tem proračunu, če treba tudi do jutra.

Za tem se je oglasil k besedi svetnik (MSI) Delpin, ki je dejal, da bi se morali oglasiti k besedi predvsem svetniki večinske stranke. Bil je mnenja, da se ne more več obremeniti davkoplačevalcev ter je izrazil prepričanje, da bo država priskočila tudi finančno na pomoč tako deželi kot občini zaradi njene etnične, politične in gospodarske važnosti, ki jo ima kot obmejna dežela.

V svojih izvajanjih se je dr. Delpin dotaknil kot zdravnik posebno vprašanja bolnišnic in je predlagal, da se morajo pobrigati za izgradnjo odgovarjajočega bolniškega centra, da se ne bo zgodilo kakor se sedaj dogaja, ko številni bolniki odhajajo rajši na zdravljenje v Videm in v Trst, čeprav jim je Gorica mnogo bližja.

Za njim se je oglasil k besedi svetnik (KPI) Batti, ki je dejal, da zahteve mesta niso v sorazmerju z njegovimi prebivalci in da je zato neobhodno potrebna pomoč države. Vendar bi bilo potrebno, da se proučuje, če dohodki odgovarjajo stvarnim potrebam. Pri tem bi se lahko ravnali po zgledu drugih mest, kjer so občinske uprave pritegnile posebne ljudske odbore, ki sodelujejo z občinskimi odbori pri proučevanju kako in katere meščane je treba obdavčiti. Nato je Batti prešel k proučevanju posameznih točk proračuna in ugotovil, da se premalo skrbi za ceste v ljudskih okrajih v soraznerju z onimi v središču, ter da gre 25 odst. proračuna za javna dela samo za uradništvo. Prav tako je izrazil mnenje, da bi bilo treba ugotoviti, če onemogli za delo stvarno uživajo tistih 13 milijonov, ki so določeni v proračunu zanje. Ker prispeva občina letno 28 milijonov za bolnice, bi bilo treba izposlovati pri teh prednostne tarife za občino, ki naj bi šle v korist revnejših slojev. Ob koncu je Batti potožil, da meščanstvo premalo ve o sirotah, ki so v zavodu Odone Lenassi in o njihovem življenju.

Naslednji, ki se je oglasil, je bil svetnik dr. Carnara, ki je kot zdravnik razpravljal predvsem o bolnišnicah in zdravstvenem vprašanju na splošno. Dejal je, da zdravstveno vprašanje ni tako na tleh, kakor ga je orisal dr. Delpin, čeprav še marsikaj manjka, zlasti pri opremi. Pri tej priliki je razpravljal tudi o načrtih za bodočo ureditev bolnišnic in je bil odločno proti temu, da bi se preuredilo v ta namen poslopje ob Šempetrski cesti, bližu državne meje. Dejal je, da je to poslopje, ki je doslej stalo nad 1 milijardo lir, neprimerno, kjer je zgrajeno po amerikanskem načinu, kot je bil pred 50 ali 60 leti ter nima niti ene terase za sončenje in tudi drugače ni prikladno za racionelno ureditev moderne bolnice. Po njegovem bi bilo bolje, da tistih 600 milijonov, ki so potrebni za dokončno ureditev tega poslopja, uporabijo raje za novo bolnišnico na drugem mestu, to poslopje pa naj se porabi v kakšne druge namene in če treba tudi za stanovanja.

Kritiziral je tudi Zavod bolniške blagajne, o katerem je vsem znano, da ne odgovarja, kjer služuje cel kup odvišnih uradnikov in da po stroških ne odgovarja svojemu namenu.

Ob koncu sta zopet govorila odbornik Polesi od tehničnega urada in župan, ki je med drugim odgovoril tudi na interpelacijo svetnikov DFS glede ureditve stalnega bivališča in državljanstva nekaterih meščanov. V tej zadevi je izjavil, da ne more za sedaj odločevati, ker ima vso stvar v rokah podžupan Devetag, ki pa še ni vrnil. Nekaj pred polnočjo je potem župan stavil na glasovanje odobritev občinskega proračuna, ki je bil soglasno sprejet. S tem je bila seja zaključena.

Bolj tja se pomakni

je šepetal predvčerajšnjim pod večer krompir krompirju na goriškem polju, ki je pilo, pilo poživljajočo mokroto po tolikodnevni moreči pripeki. Iznad Sabotina in Sv. gore so pripeljali mrki, težki oblaki polna vedra vode in nesebično zalivali plodeče njive to in onstran meje. Napolnili so jarke in potoke, oprali ceste in vrtove ter zdramili iz lenivosti hirajočo, usihajočo hčerko slovenske planine, Sočo. Kakor da so se umiti goriški vrtovi na novo oblistili, se je zdelo, kakor da so brdske brajde na novo ozelenele. Tu in tam je štrknila osvežena mladika iz listnate sence starikave trte, izpostavila je nezrele plodove gostim kapljam in srkala iz njih življenjsko krepčilo.

Toda komaj da so utegnili odpreti oblaki dodobra mokrotne vrelce, je potegnila ostra sapa in jih odgnala nekam proti Krasu, kjer so te dni brškone tudi bolj potrebni vode nego terana. Vsekakor je izdaten, čeprav kratkotrajen naliv, vsaj za silo spral in shladil goriške strehe, pod katerimi se te dni res ni dalo spati.

In včeraj? No, včeraj se je vreme enostavno skisalo. Skremžilo je svoj muhavi obraz in se drži točno tako kakor slabo vreme. Malo sonca, nič vode. Upehani mlečni oblaki so se naslonili nad pokrajino in čakajo na ugodne vetrove.

Urnik trgovin za Veliki Šmaren

Pokrajinska zveza trgovcev v Gorici javlja za praznike ob Velikem Šmarnu naslednji urnik trgovin, ki je veljaven za vse občine naše pokrajine.

V soboto 13. t. m. ostanejo trgovine odprte do poljubne ure.

V nedeljo 15. avgusta pekarije, mlekarne, mesnice, trgovine s sadjem in zelenjavo, cvetličarne in pokriti trg ostanejo odprti do poldne. Vse ostale trgovine bodo imele ves dan zaprto.

V ponedeljek 15. t. m. na Veliki Šmaren bodo pekarije in cvetličarne ostale odprte prve do 10. ure in druge do 13. Vse ostale trgovine, vštevši sadni trg, bodo vstale ves dan zaprte. Prav tako bodo tudi zaprte prodajalne časopisov in revij.

Brezposelni in njihovi zaščitniki

Odbor za brezposelne nam sporoča:

«Il Giornale di Trieste» z dne 10. t. m. je prinesel med svojo kroniko vest, da bodo na pobudo neke Zveze neodvisnih delavcev pobirali prihodnjo nedeljo v Gorici prostovoljne prispevke za «člane omenjene zveze».

Ne poznamo in nas tudi več kot toliko ne zanima organizacija in poslovanje omenjene zveze in kakšna jamstva lahko nudi. Vendar smo mnenja, da meščani ne smejo tako naivno na limanice takšnim špekulacijam, ki jih organizira kdor koli si bodi.

Če hočejo razne organizacije podpirati «svoje brezposelne», naj pogruntajo svoje lastne pobude, naj se pa ne obračajo na vse meščanstvo, ki bo v najboljšem primeru podpiralo «vse brezposelne». Na ta način bi si podobne organizacije rade pridobile novih privržencev izkoriščajoč potrebo ljudi, ki so obsojeni na bedo zaradi socialnega sistema, ki ne odgovarja splošnim potrebam današnje družbe.

Pri tem pripominjamo še, da če gre tukaj v resnici za prave sindikalne organizacije, bi se moralo njihovo delovanje osredotočiti v pravcu zahteve po proizvodnji, ki bi ponovno zaposlila delovno silo, ne pa da varajo s takimi obljubami, ki konec koncev puščajo nespremenjen položaj brezposelnih.

Časopisi za Veliki Šmaren

Zveza trgovcev v Gorici sporoča, da je bil sporazumno s prizadetimi organizacijami določen za dneve okrog Velikega Šmarna naslednji red za izid časopisov:

V nedeljo 14. t. m. izidejo jutranji časopisi; v ponedeljek 15. t. m. ne izide noben časopis. V torek 16. t. m. izidejo samo popoldanski časopisi. V sredo 17. t. m. izidejo vsi časopisi kakor po navadi. Kakor že omenjeno bodo v ponedeljek prodajalne časopisov zaprte ves dan.

NOVA AVTOBUSNA PROGA TRŽIČ - GORICA

Včeraj zvečer je začela poslovati nova avtobusna proga med Tržičem in Gorico ter obratno. Namen te proge je, da bi v času poletnih manifestacij v Gorici privabili v mesto čim več gostov iz pokrajine, ki naj bi malo bolj poživili goriško večerno življenje. Odhod iz Tržiča je ob 20.15 in se ustavi v Ronkah, Zagraju, Gradiški in v Fari. Iz Gorice se vrača avtobus po isti progi ob 24. uri. Prihod in odhod je ipred kavarne Garibaldi.

Mladinski izlet v Kanalsko dolino

Zveza slovenske mladine priredi v nedeljo 14. in v ponedeljek 15. t. m. dvodnevni izlet v Kanalsko dolino. Na programu je obisk Belopeških jezer ter izlet na Ukvansko planino. Odhod iz Gorice v nedeljo ob 5. uri zjutraj in povratek v ponedeljek okrog 22. ure. Prijave se sprejemajo samo še danes dopoldne pri krajevnih mladinskih odborih. Isto tam bo mladina prejela tudi vsa potrebna navodila.

Navodila za izletnike v Dolomite

Vsem udeležencem tridnevnega izleta v Dolomite sporoča Slovensko planinsko društvo, da bo odhod v soboto s Travnika točno ob 5. uri zjutraj.

Vsakdo naj prinese s seboj jedilno orodje, eno posodo za hrano, kozarec in eno ali po možnosti dve odeji. Priporočljivo je, da vsak prinese s seboj žepno svetilko.

Kosilo bo prvi dan iz nahrbtnika, lahko pa si boste nabavili suho hrano pri baru «Zri», ki bo dobro založen. Pozneje bo poskrbljeno za toplo hrano. Kruh pa si mora oskrbeti vsak sam, vendar ga bo lahko kupil tudi v Tolmeču, kjer bo prva postaja.

PREFEKT JE SEL NA POČITNICE

Predvčerajšnjim je odšel na letne počitnice goriški prefekt dr. Palamara, ki bo odsoten okrog tri tedne. Med tem časom ga bo nadomestoval pri upravi pokrajine njegov namestnik g. De Pasquale.

KINO

VERDI, 17: «Ujetnik na otoku morskih volkov», B. Baxter.
VITTORIA, 17: «Samo kdor pade lahko znova vstane», H. Bogart.
CENTRALE, 17: «Lepotica Yukona», R. Scott.
MODERNO, 17: «Kje je Zazà», W. Bendix.
EDEN, 17: «Izdelovalci pošasti», G. Nasch.

Sindikalisti iz Istrskega okrožja na oddihu

v delavskem počitniškem domu v Gozdu pri Kranjski gori

Gozd - Martuljek 5. avg. 1949

V gornji dolini Save Dolinke, ki jo je slavni potopisec sir Humphrey Davy pred približno 100 leti označil za najlepšo v Alpah, nekako na sredi med Jesenicami in državno mejo pri Ratečah — Planici, leži prijazna majhna gorska vas Gozd (775 m nadmorske višine), obdana od smrekovih gozdov, na vznožju Karavank, s prekrasnim pogledom na Martuljkov gorski venec, to je na Spik (2472 m), Veliko in Malo Ponco (2592 m) in Sirko pečo (2417 m). Vasica je kakor nalašč ustvarjena za gorsko letovišče. Martuljek se imenuje tudi gorska dolina, ki vodi v osrčje Spikovega gorskega venca z visokogorskimi pašniki in prepadi. Za Akom in Pod Srcem, in potok, ki teče po tej dolini. Na najlepšem mestu ob bistri Savi, ki je tam še majhen gorski potoček, stojijo tri velika moderna poslopja Delavskega počitniškega doma «France Rozman», zgrajena v planinskem slogu. Dom je tako imenovan po narodnem heroju Francetu Rozmanu.

1. avgusta je odpotovala iz Kopra skupina članov sindikalnih organizacij Istrskega okrožja v razne počitniške domove na Gorenjskem. V Lescah pri Bledu so izstopili oni tovariši, ki so dobili mesto v domu Toneta Čufarja pr Begunjah, na Jesenicah pa sta se razšli skupini, od katerih je ena odpotovala v Bohinj, druga pa v Gozd — Martuljek.

Delavski počitniški dom v Gozdu, ali kakor ga imenujejo domačini «Rozmanov sindikalni dom», razpolaga z vsemi modernimi udobnostmi, kopalnicami, mrzlo in toplo vodo, centralno kurjavo, električno razsvetljavo, bazenom za kopanje, športnimi igrišči, igriščem za balincanje, modernimi napravami za kuhinjo in pralnico itd. V bližni doma pa je vse polno lepih sprehodov, tako na Srednji vrh (20 minut), na Peč (15 minut), do prvega slapa v Martuljku (pol ure) in v Kranjsko goro (1 uro). Okrog samega doma pa so prelepe livade in smrekovi gozdiči s posamezniimi macesni. Bistra Sava pa skrbi za hlad, ki je v vročih poletnih dneh tako blagodejen.

Dom je sedaj poln delovnih ljudi iz vseh republik FLRJ, ki so prišli, da preživijo svoj letni dopust v osvežujoči gorski prirodi. V predvojni Jugoslaviji delovni človek ni imel vstopa v take domove. V njih so se šopirili razni privilegiranci, verižniki in izkoriščevalci. Če je vanj pogledal skromno oblečen delavec ali kmet, so ga kaj čudno gledali in le z nevoljo postregli, ker si od njega niso obetali dosti dobička, ali pa so mu dali vedeti, da ni dobrodošel in je bolje, da se odstrani. Na en ali drug način so mu dali razumeti, da tod zanj ni mesta in naj si poišče hrano in stanovanje v preprosti vaški gostilni.

Danes so v Jugoslaviji ravno najlepši domovi rezervirani za delovno ljudstvo, ki je pač edino potrebno počitka. Prednost imajo oni sindikalisti, ki so se odlikovali kot novatorji, racionalizatorji ali s posebno marljivostjo. Po nekaj mest je rezervirani za sindikaliste iz vsake republike in 10 mest za one iz Istrskega okrožja in Trsta.

GOZD — DELAVSKI POČITNIŠKI DOM «F. ROZMAN».

V naši skupini je nekaj delavcev in javnih uslužbencev. Eden je iz Umaga, drugi iz Novega grada, tretji iz Materade, tovarišica iz Pirana, ostali pa so iz Kopra, po večini Tržačani po rojstvu. Ne morejo se prečuditi lepim prostorom, vzorni čistoči in redu v domu. Do danes v domu ni bilo videti niti ene muhe. Hrana je odlična in obilna, vedno po 3 obroki, po želji dodatek, pivo in vino po zmernih cenah. Za razvedrilo skrbi pri obedih radio in vsak večer je ples na verandi do 10. ure, ker po tej uri mora biti v domu popoln mir. En večer v tednu pa gostje sami priredijo tovariški večer s pevskimi in glasbenimi točkami, recitacijami, narodnimi plesi in kar je pač značilno za njih ožjo domovino. Na teh prireditvah nastopajo sami gostje, ker vedno je med njimi nekaj pevcev in godbenikov. Vsak drugi dan je izlet, ki ga organizira uprava počitniškega doma, poldnevni ali celodnevni, n. pr. v Planico, v Vrata k slapu Peričniku, na Bled, v Bohinj, v Vintgar ali celo v Postojno z ogledom jame.

Uprava pa skrbi tudi za umetniško-glasbeni program. V preteklem tednu so koncertirali beograjski glasbeniki, včeraj pa so nastopili violinist Karlo Rupel, pianist Marijan Lipovšek, oba profesorja na ljubljanski Glasbeni akademiji, in operna pevka Bogdana Stritarjeva. Program je bil dobro izbran in izvajanje odlično. Najprej je altistka Stritarjeva odpela dve partizanski pesmi v Kozinovi in Pahorjevi inštrumentaciji, nato je Rupel zaigral Dvorakov Slovanski ples, Fibichov poem, Ravelovo Habanero in zlasti virtuozno neko Sukovo skladbo, Lipovšek pa Dvorakovo Humoresko in Foersterjevo priredbo Zagorskih zvonov, h koncu pa Stritarjeva dve operni arije in Katjušo. Umetniki so bili po vsaki točki deležni gromovitega ploskanja.

Kadar dežuje, improviziramo šahovski turnir. Včeraj smo priredili brzoturnir po eliminatornem sistemu s 16 udeleženci. Kot prvi se je plasiral mladinec tov. Slavko Zrimšek iz Ljubljane, ki se je odlikoval že na drugih mladinskih turnirjih.

Ob sobotah so družabni večeri v slovo odhajajočim sindikalistom, kajti sindikalno letovanje navadno ne traja več kot 15 dni in se gostje hitro menjavajo.

Med gosti je najlepša vzajemnost in tovariška prisrčnost, ker so vsi vzgojeni v ljubezni do nove države in si prizadevajo vsak na svojem področju, dvigniti življenjsko raven delovnega človeka in pomagati pri izgradnji socialistične države.

*Naši Istrani in Tržačani ne morejo prehvaliti tega počitniškega doma, lepe in sveže gorske pokrajine ter vzorne uprave doma, ki brezhibno deluje tako v pogledu organizacije kakor preskrbe. Žal lepi dnevi oddiha prehit

Mladinski zbor

SLOVENSKE FILHARMONIJE v PORTOROŽU

Po osvoboditvi se je ustanovila v Ljubljani Slovenska filharmonija. Iz tal je čez noč pod njenim okriljem zrastel filharmonični orkester, mešani zbor in pred kratkim mladinski zbor.

V Ljubljani so prej imeli Nemci 200 let svojo filharmonijo po večini s slovenskimi orkestraši in pevci, s pomočjo katerih so poveličevali njihovo glasbeno umetnost Bacha, Haydna, Mozarta, Beethovna, Schuberta,-Mendelsohna in drugih, nam pa so milostno dovolili prirediti tu in tam samostojno veselico in veseličico s sporedi za takšne priložnostne prireditve: «Luna sije, Ko dan se zaznava, Iz stolpa se.., Po jezeru, Od Urala do Triglava, Lepa naša domovina, U boj u boj, Slovenec sem, Moja Avstrija itd».

Po ustanovitvi društva «Glasbena matica» leta 1872, njene šole in zbora, je počasi, preko koračnic in budnic, preko «Skrjanček poje žvrgoli», «Prišla je miška», s Gerbičem, Ipavcem, Hubadom in Foersterjem začela rasti slovenska umetna glasba. Po letu 1900 nam pa je dr. Gojmir Krek v «Novih akordih» zapel novo himno «Bratje v kolo stopimo», združil v svojem glasilu vse pomembnejše slovenske in hrvatske skladatelje, ki so z njim, Benjaminom Ipavcem, Antonom Lajovcem, Emilom Adamičem in Vasilijem Mirkom na čelu dali slovenski glasbi zdrave in močne temelje.

Takoj nato je po prvi svetovni vojni A. Lajovic postavil Slovensko filharmonijo, ki so jo vodili dirigenti: Teply, Michel, Adamič, Skerjanec vse do začetka druge svetovne vojne. Vsi ti so skušali nadomestiti tisto, kar nam je Avstrija v 200 letih odrekala.

Po drugi svetovni vojni je stopil v ospredje Marijan Kozina, ki nam je ob pomoči LO omogočil to, kar je še celo velikim narodom težko doseči. Borcu osvobodilne borbe je uspelo v glasbi v okviru ljudske oblasti ustvariti Slovencem hram slovenske glasbene umetnosti. Slovenska filharmonija pod vodstvom Marijana Kozine ni pozabila v svojem programu največjega činitelja našega ljudstva v mestu in podeželju, na našo ljudsko mladino ter jo uvrstila v mladinski zbor z edinim pravim vedilom kriterijem: nadarjenost za glasbeno umetnost.

Novo ustanovljeni mladinski zbor Slovenske filharmonije je pred dnevi prišel v Portorož na tritedenski tečaj v namenu, da da osnovo bodočemu reprezentativnemu mladinskemu zboru LRS. Zbor šteje 90 članov, od teh 60 deklic in 30 dečkov. Skrbno izbran iz vseh krajev Slovenije. Zbor vodi in spremlja upravnik Slovenske filharmonije Marijan Kozina, dirigent August Suligoj, bivši ustanovitelj in dirigent Trboveljskega slavčka ter tehnični vodja Drago Zupančič. Stanovanje in učne prostore imajo v gluhonemnici in v prostorih glasbene šole v Portorožu.

Imel sem priliko slišati glasovni material, zbora, ki je zares odličen po lepoti in obsegu, barvi in toplotí glasu, po smislu in občutku za ritem, izrednim posluhom za intonacijo, z žarkim temperamentom, velikim naravnim darom za pesniško sprejemljivost in estetsko izražanje. Očarujoče je bilo poslušati izvajanje nekaj pesmic tega glasbenega kolektiva, ki je imel eterični zvok sordiniranih violin in viol. Vse to odgovarja visokemu cilju, ki si ga je postavila Slovenska filharmonija in vodstvo zbora z A. Suligojem na čelu.

Pred očmi ustvariteljev zbora so po vsej pravici vzori Sikstinske kapele, Tomaževega zbora (Thomas Chor iz Lipskega), zbora Dunajskih dečkov in drugih svetovnih zborov.Da, po vsej pravici! V tujini so zbor Trboveljskega slavčka primerjali kritiki z zborom Dunajskih dečkov in navajali, da ga Slavček prekaša in da je najbolj reprezentativni zbor Evrope .

Druga svetovna vojna je onemogočila delovanje Trboveljskega slavčka. Toda lahko mirne duše gledamo v bodočnost zbora. Trboveljski slavček je bil preje po večini sestavljen iz otrok trboveljskih rudarjev, ki ga je artistično vodil A. Suligoj, v organizaciji pa sta mu pomagala Drago Zupančič in Mila Pertot. Materialno vzdrževanje zbora je bilo odvisno samo od izkupičkov prireditev. Pribitki niso krili samo stroškov študija, prireditev, turnej v domovini in tujini, krili so tudi v izdatni meri socialne in vzgojne potrebe rudarskih otrok preskrbo oblek in obutve, vzdrževanje zbora v počitniških kolonijah, stroške za šolanje najbolj nadarjenih članov zbora itd.

Državna prosvetna oblast v stari Jugoslaviji ni dala zboru nobene materialne in moralne podpore, pač pa mu je delala vsestranske ovire, med temi se je zlasti vmešavala v sestavo sporedov po okusu njihovega zastarelega političnega reda. Kljub temu je bil uspeh doma in v tujini ogromen.

Vsa drugačna je prihodnost novega zbora pod okriljem Slovenske filharmonije kot najvišjega glasbenega zavoda, ki mu je dala strokovno in upravno vodstvo iz vrst naših najboljših strokovnjakov. To bo v FLRJ prvi vokalni zbor. To ne bo mučilnica pevcev in pevk, ki so se brez strokovnega znanja in šele z velikimi lastnimi napori napori in napori svojih dirigentov toliko usposobili, da so v enem letu dali po eden, največ dva koncerta. Dosegli so sicer celo v tujini kljub temu uspehe, vendar niso mogli zaradi zelo pomanjkljivega tehnično-strokovnega znanja doseči ravni vodilnih svetovnih zborov. Vsi naši prejšni reprezentativni zbori kakor tudi vse glasbene šole so po večini prejemali pevce in učence samo iz večjih mest in tam iz privilegiranih meščanskih slojev, brez strokovnega kriterija gledé na njihovo glasbeno nadarjenost. Duhovni kapitali mladine iz vrst ljudskih množic so bili izključeni in tako niso mogli sodelovati in ustvarjati glasbene umetnosti.

Kako kaže sedaj za razvoj naše glasbe, ko je ljudska oblast omogočila glasbeno nadarjeni mladini vseh slojev ljudstva v mestu in na deželi, da se lahko posveti študiju glasbe. Tako bo tudi oživljeni Slavček Slovenske filharmonije naša vokalna korporacija, ki ima sedaj vse pogoje, da doseže stavljene si cilje. Programov in učnih načrtov in tujih vzorov imamo mnogo, ki so vsi več ali manj enaki. Pozabiti pa ne smemo pri tem na nacionalno glasbeno vzgojo, ki naj ima za cilj preusmeritev slovenske glasbe od škodljivih vplivov zapadne umetnosti in zapadne navlake, ki je vzela slovenski in slovanski umetnosti pristni izraz.

Elementi balkanske, vzhodne in orientalne folklore imajo v sebi neizčrpen vir za melodijo, ritem, harmonijo in mnogoglasje, ki naj se z racionalnim in umnim poukom pretopijo v dušah mladih slavčkov. Ti naj ne pojejo enominutne pesmi s spremljavo mrmrajočega zbora z nešteviln imi kiticami. Velik ansambel zahteva temu odgovarjajočo večjo obliko.

Ideološke pesmi morajo biti prežete z resnično umetnostjo ter se tako izogibati golega sektaštva. Izogibati se je treba tudi filozofske pesmi, ki ne spada v glasbeno umetnost. Ne se zanašati samo na nadarjenost. Beethoven ni bil samo nadarjen, temveč genialen, pa se je kljub temu učil pri mnogih učiteljih in se tudi sam učil do konca življenja. Naturalistično petje, ki odgovarja prednašanju elementarnega primitivizma v glasbi, ne zadostuje za tolmačenje različnih dob in stilov. Zato je potrebna strokovna teoretičnotehnična in velika splošna izobrazba. Nikdar ne bo dovolj poudarjena potreba-šole!

Zboru bo koristila vsakoletna izbira. Naj se v bodoče priključijo v zbor le deški glasovi, ki bodo dali splošnemu razvoju in vsem panogam naše glasbe veliko večje sadove. Po izvršeni deški mutaciji naj se uvrstijo v moški zbor mešanega zbora Slovenske filharmonije po vzoru Tomaževega zbora, čigar moški zbor je sestavljen samo iz deških in moških glasov.

Ton, glas, pesem nedolžnih otrok bodo jasno povedali, kaj so Prešeren, Cankar, Zupančič in Tito za našo srečo in napredek, za srečo in napredek vsega sveta. Zato iz dna duše kličem na pot «Slavčku Slovenske filharmonije»:

Zibi, rasti in cveti, poj pesmi o lepoti, resnici, pravici in svobodi!

Srečko Kumar

TO ZNACILNO PROCELJE KOPRSKE «LOŽE» ODKRIVA KOŠČEK ZGODOVINE.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Pritožbe tržaških obrtnikov

in trgovcev na drobno o svojih težavah

Zadnja številka tednika «Il Mare» prinaša v «Obrtniškem vestniku», ki ga urejuje Združenje obrtnikov v Trstu, polemičen članek v odgovor na namigovanje v prvi številki lista «Libera industria», ki ga je pričelo izdajati novo Združenje malih industrij v Trstu. Namigovanja so namreč v zvezi z mnogimi olajšavami in privilegiji, ki so jih zadnje čase oblasti dovolile in podelile obrtniškim podjetjem, izzvenela v opazko, kako da ni treba biti vpisan v neko določeno strokovno organizacijo. «Obrtniški vestnik» vprašuje, kaj se skriva za to pripombo, ali mar hočejo postaviti Združenje obrtnikov v slabo luč ali pa na ta način pridobivati njegove člane. Združenje da se je borilo za dosego ugodnosti, zdaj pa da se javljajo drugi kandidati, ki naj bi požeti zasluge.

Znano je, da je bil ustanovljen poseben fond za posojila, ki ga upravlja posebna blagajna, precejšnje so bile davčne olajšave itd. Vendar pa kaže, da večji obrtniki (po našem pojmovanju pomeni «piccola industria» pač «veleobrt», z nekako 5-20 delovnimi močmi in manjšimi stroji) hočejo priti do večjih kreditov iz fonda lir ERP. V ta namen so dali napisati v «24 ORE» z dne 3. t. m. dolg članek, da je potrebno vključiti v obnovitveni ciklus tudi manjše tržaške «industrije», ki obnavljajo naprave in usmerjajo proizvodnjo za potrebe izvoza. V ta namen naj bi tržaška ECA določila posebna sredstva, posebno blagajno in odbor, ki bi o tem določal ter bi v njem sedeli njih zastopniki. Zanimivo pri članku je, da ugotavlja v uvodu, da težav, ki jih ima tržaška industrija, ni mogoče reševati «v ozkih nacionalnih ali pokrajinskih mejah». Doslej si kaj podobnega ni upal nihče napisati.

Združenje trgovcev na drobno pa se je v isti številki «Il Mare» zaletelo v nenavadno ostrem tonu v krajevno birokracijo, zlasti finančno, obenem pa zahteva odpravo vsakovrstnih Enalovih in podobnih prodajaln. S tem bi se na splošno strinjali, ostro pa treba ugovarjati, da šteje sem tudi tvorniške in druge obrtne preskrbovalne ustanove, ki vršijo — žal, v mnogo premajhni meri — važno socialno funkcijo. Obratno-sindikalne ustanove so vse kaj drugega kot razni politično in versko - špekulativni «spacci», kjer se kupujejo duše in volivci za nekaj fižola in špagetov... Članekar trdi, da kriza nadrobne trgovine v Trstu ne izvira toliko iz zgolj ekonomskih činiteljev, marveč — gorje če bi mi kaj takega napisali! — v dobri meri iz: «mala fede, ostruzionismo ed incompetenza» prav vodilnih organov cone! Končno poziva, naj se glasovi trgovcev strnejo v zahtevi, da se čimprej počisti z vsemi bolj ali manj parazitskimi strukturami, ki okužujejo vsako vejo javne uprave in trgovine.

Ponatisnjen je še drug članek, «86 poskusov fiska», ki precej plastično smeši veljajoči davčni sistem Italije z neštetimi primeri iz zares precej neverjetne prakse «svete finančne hierarhije» in zaključuje s pesimistično šalo, da je predlagal neki uradnik finančnega ministrstva, naj uvrste med neštete priročnike domače literature tudi onega o «sto načinih kuhanja davkoplačevalca».

Ameriške petrolejske družbe se boje konkurence evropskega petroleja

Pred državnim petrolejskim svetom je predaval šef oddelka za petrolej pri ECA Waler Levy, ki je poudaril skrbi ameriških petrolejskih industrijcev, ki se boje, da bi ERP-krediti za razvoj evropske petrolejske industrije škodovali njihovim interesom, češ da bi ZDA zalili s petrolejem, da bi ameriški proizvodniki in lastniki čistilnic propadli in prenehali s svojim delom v inozemstvu. Levy je podčrtal, da razpolaga Evropa z znatnimi ležišči, ki jih bo razvila, da krije notranjo potrošnjo, kar pomeni zmanjšanje prodaje ameriških družb. Razvoj v Evropi bo lažji, ker niso potrebna prevelika sredstva. Levy je tudi opozoril ameriške poslušalce, da je ECA, uprava za Marshallov plan, storila vse, da s svojo politiko olajša konkurenčno sposobnost ameriškega petroleja na svetovnih trgih (dragoceno priznanje, ki naj velja zlasti nevernim Tomažem, ki zmajujejo, kadar napredni tisk zapiše kaj takega!). Da bi zaščitila tržišča in znižala stroške v dolarjih pri izvozu v Evropo, gradi ameriška industrija po evropskih področjih potrošnje petrolejske rafinerije, in le to jo bo rešilo. Torej zaradi tega so taki naglo in velikodušno obnovili tržaško «Aquilo», čistilnice pri Benetkah, zato grade nove pri Milanu in Brescii ter zato ne napredujejo vrtanja za petrolejem v Padski nižini.

Italijanske in francoske pikrosti na račun Britancev

Milanski «Il Globo» piše dne 2. t. m. v zvezi z britansko zahtevo po povečanju kreditov ERP: Ali mora vsa Evropa plačati poizkus laburizma v Vel. Britaniji?». Nato citira Pertinaxa v «France-Soir», ki piše o nezaslišanem stališču britanskih krogov nasproti Franciji, ki ji odrekajo «pravice črpanja», hkrati ko sami zahtevajo ogromne kredite. Namesto 140 milijonov funtov, ki naj bi jih London odobril Parizu, ponuja 35 do 40 milijonov. «La Vie Financière» pa meni, da je ogromna angleška zahteva po kreditih preračunana na to, da si London ustvari alibi, ker ve, da bodo ZDA zavrnile njih prošnjo in bodo laburisti za svojo bodoče ukrepe krivili washingtonske kroge.

Vojkov lik nam bo ostal na večne čase svetal

OTVORITEV VOJKOVE KOČE na NANOSU

zgled, kako je treba ljubiti svojo zemljo in ljudstvo

Nanos, primorski očak, je med primorskim ljudstvom zelo priljubljen. Že od nekdaj so se po njegovih pobočjih kaj radi vzpenjali primorski ljudje in tudi Tržačanov pri takih izletih ni manjkalo. V času narodno-osvobodilne borbe pa je postal Nanos močna partizanska postojanka, od koder se je širil partizanski upor po primorskih vaseh.

In na partizansčino ter na vse, kar je bilo z njo v zvezi, so se v nedeljo spomnili primorski partizanski borci ter iz vseh krajev svobodne Primorske prihiteli na partizanski tabor, da se še enkrat, morda se že več let niso med seboj videli, porazgovorijo o prestalem trpljenju, o borbah, juriših pa seveda tudi o mulah, ki so bile tako velik prijatelj partizanov. Poleg partizanskega tabora pa je bilo na Nanosu še nekaj. Planinsko društvo iz Postojne je otvorilo tudi planinsko zavetišče, ki nosi ime največjega borca primorskega ljudstva, ime Vojka — Janka Premrla, ki je bil zaradi junaške borbe za narodno svobodo svojega ljudstva razglašen za narodnega heroja.

V zvezi z otvoritvijo Vojkove koče je bila tudi slovesnost, na katero so poleg uglednih gostov LRS, političnih organizacij in Fizkulturne zveze prihiteli tudi tržaški ljubitelji Nanosa. Spomin našega junaka Vojka so počastili tudi naši bratje Srbi, ki so dejali, da Vojko ni samo slovenski junak, ampak narodni heroj, ki ga častijo in slavijo enako vsi jugoslovanski narodi.

V veselem in tovariškem razpoloženju, kakršnega znajo ustvariti samo partizani, je v imenu tržaških gostov spregovoril tudi tov. Milan Svab. Pozdravil je vse navzoče ter med svojim govorom dejal, da nam bo Vojkov lik ostal na večne čase svetel vzgled potrpežljivosti in predanosti ljudstvu, ki ga je nadvse ljubil in zanj dal tudi svoje mlado življenje. Mi bomo še nadalje krepili bratske vezi, ki jih je med nami zacementirala narodno-osvobodilna borba, in to ne gledé na krivično mejo, ki so jo sovražniki ljudske revolucije jugoslovanskih narodov zarezali prepko narodnega telesa. Ko je govoril o dvigu planinstva v Jugoslaviji, je dejal: «Nova koča, last Planinskega društva Postojna, nam potrjuje, da se bo tudi na Krasu vedno bolj razvijalo planinstvo, nam potrjuje, da postaja pri nas planinstvo res množični šport. Tudi naše Planinsko društvo, ki je tako tesno povezano na planinstvo v našem zaledju, t. j. v Jugoslaviji, globoko čuti vaša vprašanja in bo rado prispevalo pri njihovi uresničitvi.» Planinskemu društvu Postojna je poklonil spominsko knjigo s posvetilom, ki bo služila, da bodo vanjo vpisovali svoja imena obiskovalci Vojkove koče.

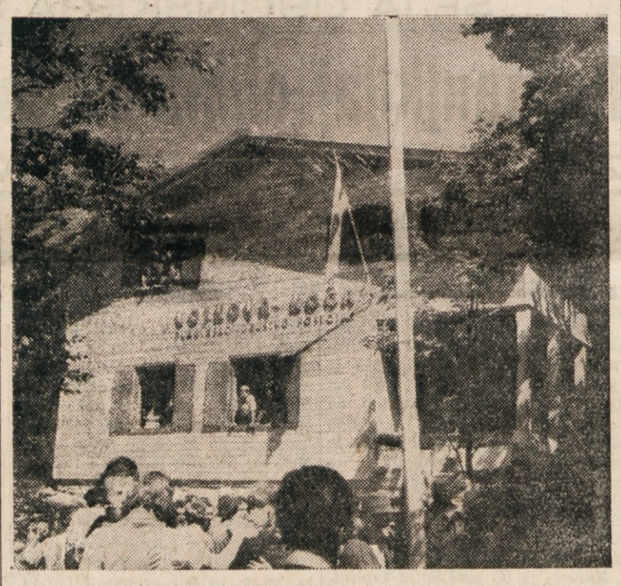

Udeležence partizanskega tabora je pozdravil tudi podpredsednik vlade Ljudske republike Slovenije, v imenu oblasti in organizacije OF. Želel je vsem, ki bodo obiskovali ta gorski raj, da bi se tu razvedrili, odpočili in si nabrali novih sil za uspešno izgradnjo socializma jugoslovanskemu delovnemu ljudstvu.

Ljudsko manifestacijo, združeno z množičnim planinskim izletom, ki je zgovoren dokaz, kako v novi Jugoslaviji skrbijo za razvoj množičnega ljudskega športa, je samo še povzdignilo izredno lepo, sončno vreme, ki je omogočalo krasen pogled na morje, Učko pa tudi v Vipavsko dolino in na Čaven.

Po Makedoniji - deželi mladosti

Džamija (mošeja), ki sem si jo ogledala v Bitoli, ni bila tako skromna. Bila je stara nekaj stoletij in med tem časom se je nabralo v njej veliko bogastva. Največje bogastvo tiste in vsake džamije pa so preproge.

Na mojo željo se je rahlo odkrila, toda dvignila je samo zgornjo tančico feredže, spodnja ji je še vedno zakrivala obraz. Skozi njo pa so se le videle njegove oblike in bledina. Vse to je storila v trenutku, oči so ji švigale po ljudeh, kajti bilo ji je mnogo do tega, da bi je kdo ne opazil in jo morda zatožil domačim. «S čim se ukvarjate doma», sem ju vprašala dalje. «S hišnimi opravili» «Naše življenje je zelo enolično in pusto». «Ali bi ne šle raje v tovarno, pomagale pri industrijskem razvoju dežele in ekonomsko podprle lastne družine?» «Bi» je z vzdihom odgovorila mlajša. Potem je nekoliko pomolčala in rekla, tudi to še pride. Naglo sem se nato poslovila od njuju, ker sem videla, da jima postaja že nerodno in da sem ju predolgo zadrževala.

Makedonska mesta so si drugo drugemu zelo slična. Raztezajo se v širino, glavne ulice so vedno tako obljudene, kot bi bil tržni dan, in tik za njimi je turški del mesta, ki je na las podoben onemu v Skopju. V njih je vse polno džamiji, to je turških molilnic, ki pa so zelo prazne, ker jih mlade turške generacije kljub pritisku duhovščine in ustrahovanju domačih ne posečajo več.

MAKEDONSKO KOLO.

(Nadaljevanje sledi)

OB PAPEŽEVEM IZOBČENJU

Papež in priključitev Rima k Italiji

Leta 1870 je papež izobčil italijansko državo in vse one, ki so jo podpirali za priključitev Rima k Italiji.

— *Od leta 1870 je Rim prestolnica Italije in se je italijanska država nepretrgoma ugodno razvijala.*

Angelo Vivante - JADRANSKI IREDENTIZEM

Tržaški proletariat in narodnostni spor

71

Vse drugačni pa so razpoloženje in medsebojni odnosi obeh proletariatov, italijanskega in slovanskega, čim se začneta zbirati v raznih gospodarskih in političnih organizacijah, ki priznavajo stvarnost razredne borbe. Razredna zavest jima razčisti tudi narodno zavest: tako «Triestin» neha biti protiitalijan in avstriakant in se kakor Furlan ali Istran zave, da je Italijan. Toda istočasno vidi v organiziranem proletariatu druge narodnosti soborca za iste interese in pristaša iste ideologije in mu prijateljsko podaja roko. Ker pa slovanski proletariat pride z razredno vestjo tudi do narodne zavesti in se začne upirati asimilaciji, se organizirani italijanski proletariat sam od sebe postavi po robu vsem tistim poskusom, ki hočejo to asimilacijo nasilno nadaljevati. Konkretno italijanski proletariat se upre celotni, ali skoraj celotni taktiki narodnostne borbe, kakor jo dandanašnji vodijo v Julijski krajini italijanski buržoazni sloji. Zato tudi obtožujejo tržaški socializem, da je protiitalijanski.

Tudi v tem primeru, če hočemo biti nepristranski, moramo razlikovati. Tisti, ki istovetijo italijanstvo s separatizmom, to se pravi, ne vidijo nobene druge prave in zakonite rešitve narodnostnega vprašanja izven priključitve Julijske krajine k Italiji, vzbuja stališče mednarodno organiziranega proletariata upravičen odpor in strah. Proletariat je v bistvu proti vsem separatizmom povsod v Avstriji, tudi tam, kjer je zaradi posebnih razmer svojega okolja bolj nego drugje zapleten v narodnostno borbo (kot n. pr. na Češkem, na Moravskem). Delavsko gibanje, v tem ko se bori za kulturnejšo življenjsko raven večine prebivalstva v državi, se posredno bori tudi za izboljšanje, torej za utrditev države same, seveda pojmovane v njenem najširšem zgodovinskem in razvojnem smislu. To zbuja odpor posebno sentimentalnih srednjih slojev, ki se v Julijski krajini zaradi svojstvenih pogojev okolja nagibljejo k separatistični ideologiji, z večjo vnemo nego srednji sloji drugih avstrijskih narodov.

Ti sloji pa ne očitajo socializmu samo tega, da ni separatističen ali da dela posredno proti separatistični ideologiji, s čemer trdijo to, kar je res. Socializmu tudi očitajo, da je največji favorizator slovanskega gibanja, v tem pa, vsaj kadar so iskreni, delajo neko čudno perspektivično napako. Dovolj smo se prepričali o tem, kaj je prav za prav tako imenovana «slovanska invazija» v Julijski krajini in da je ta «invazija» v bistveni zvezi s splošnim kapitalističnim razvojem. Zato bi bilo treba očitek favoriziranja slovenskega gibanja naprtiti kvečjemu kapitalizmu (čeprav bomo takoj videli, da bi bila ta sodba prav tako površna). Vendar pa ta očitek škoduje organiziranemu proletariatu, ker ga takoj pograbijo in spretno izkoristijo tisti, ki imajo interes na tem, da ga razširjajo. Pomisliti je namreč treba, da je to tako imenovano «protinarodno» stališče proletariata vidno vsem, medtem ko je početje drugih slojev, ki bi bilo često še vrednejše istih očitkov, zakrita očem javnosti. Naj navedem nekaj primerov. Če italijanska podjetja sprejemajo slovenske delavce ali če italijanski ljudje vlagajo svoje prihranke v slovanske banke ali če italijanski delodajalci proti zakonu ovirajo strokovno izobraževanje in zato zmanjšujejo zmožnost italijanskih delavcev proti slovenskim, vsa ta posamezna, zakrita, malo vidna dejanja ne vzbudijo javne pozornosti in tako rekoč izginejo. Toda razna znamenja paritete med obema organiziranima proletariatoma, kakor n. pr. dvojezične tablice na vratih neke zadruge, nastop slovenskega govornika na zborovanju, slovenski kandidat na javni skupščini — to so stvari, ki se dajo lepo videti in ki zato resnično razburijo narodno čustvo (kjer je iskreno) prav zato, ker je čustvo in se kot tako upira mirnemu premisleku razuma. To čustvo se zgane prej pred zunanjimi oblikami kakor pred globokimi vzroki narodnostnega konflikta. Pod vplivom tega čustva se italijanski nacionalist znaša nad neko tablico, a ne uvidi zamotanosti raznih skritih činiteljev, ki je ta tablica samo njihov zunanji znak.

Samo čas bo omogočil neko stvarnejšo presojo vloge, ki jo igrajo vsi socialni razredi in podrazredi v narodnostnem konfliktu v Julijski krajini. Ta konflikt bo v samem svojem razvoju pojasnil mnogo stvari, ki so sedaj še temne ali nejasne. Tako se bo v vse jasnejši luči nego dandanes pokazalo, da vsak družbeni sloj v tem kakor tudi v drugih konfliktih, ki razgibavajo družbo, h kateri spada, uravnava svoje zadrževanje po silah, ki bolj pritiskajo nanj. Zato je prav tako neutemeljeno očitati narodno izdajstvo tistim italijanskim delodajalcem, ki sprejemajo na delo slovenske delavce ali ovirajo strokovno izobrazbo italijanskim delavcem, kakor je na drugi strani neutemeljeno obtoževati italijanske delavce, ki razglašajo svojo solidarnost z borbo slovenskega proletariata. Obadva razreda vršita po svoji strukturi funkcijo, ki jo morata vršiti. Zato bi karkršen kolj njun poskus, da bi zavzela v stalno drugačen položaj, kakor ga zavzemata v resnici, izpodkopal same osnove njunega obstoja. Tržaški kapitalizem bi zadal sam sebi smrtni udarec, če bi začel odklanjati slovansko delovno silo. Isto bi napravil organizirani italijanski proletariat, ako bi se združil s tistimi, ki pritiskajo na Slovane v namenu, da bi jih nadalje nasilno poitalijančevali. Zatorej ne moremo govoriti o odgovornosti razredov v narodnostnem konfliktu. Možno je in plodno je eno samo raziskovanje, namreč raziskovanje o vplivih, ki jih lahko ima nacionalna taktika, kakršne se mora držati organiziran proletariat, na Italijane Julijske krajine.

(Nadaljevanje sledi)

Kopališče Sv. Nikolaj

Najlepše in najbolj upoštevano obmorsko kopališče Gornjega Jadrana. — Kopanje, obala za sončenje, igre, restavracija, bar, bife, koncerti, ples. — Novost weekend hišice z dvema in tremi posteljami. Informacije pri upravi kopališča. — Prodaja voznih listkov, vstopnic za kopališče, najem weekend hišic in informacije pri potovalnem uradu «ADRIA - EXPRESS», TRST, ULICA F. SEVERO 5-b, TELEF. 29.243. — Ves mesec julij in avgust bo igral izbran orkester vsak popoldan in zvečer.

Odhod parnikov in motorne jadrnice izpred pomola ribarnice

NEDELJSKI VOZNI RED: Iz Trsta:	Iz Sv. Nikolaja:	VOZNI RED OB DELAVNIKIH: Iz Trsta:	Iz Sv. Nikolaja:
7.30*	9.15	8.15*	12.30*
8.15	10.15	10.00*	15.00*
9.15	11.45	11.00*	17.45*
10.15*	12.30*	12.05*	19.45*
10.45	17.30	14.00*	
11.30*	18.30*	15.00*	
13.15	19.15		
13.45	20.00		
14.30*	21.15		
	21.30*		

Ob lepem vremenu bo parnik «VIDA» (nosilnost 600 oseb) vsako nedeljo napravil eno izredno vožnjo v Sv. Nikolaj z odhodom iz Trsta ob 14.45. Da bi se izognili gneči se bo ta parnik vračal iz Sv. Nikolaja ob 19.45.

Cene za tja in nazaj in vstop v kopališče:

OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH: odrasli 200 L, otroci 130 L.
OB DELAVNIKIH s parnikom: odrasli 200 L, otroci 120 L.
Z motorno jadrnico «Levante» odrasli 170 L, otroci 120 L.

Gornji vozni red velja v celoti ob lepem vremenu, dočim velja urnik označen z zvezdico ob vsakem vremenu.

Redna avtobusna proga TRST Sv. NIKOLAJ TRST

ODHODI V TRSTU Z AVTOBUSNE POSTAJE:

OB NEDELJAH: iz Trsta: 8.00, 10.00, 13.30, 13.45;
iz Sv. Nikolaja: 12.25, 12.30, 19.00, 22.40.
OB DELAVNIKIH: iz Trsta: 8.30, 10.00, 13.45;
iz Sv. Nikolaja: 12.25, 13.00, 22.40.

Cena tja in nazaj (vstopnina v kopališče ni vračunana) odrasli L. 180, otroci L. 120

UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI štev. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808. — UPRAVA: ULICA R. MANNA st. 29 — Telefonska številka 83-51. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18, tel. 83-51. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-upravni 60, osmrtnice 70 lir. Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Svetogorska ul. 42, Tel. 749 - Koper, ul. Battisti 30/a, Tel. 70.

NAROCNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B in FLRJ: 55, 165, 330, 650 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska — Ljubljana, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90603-7. — Izdaja ZALOZNISTVO TRZASKEGA TISKA D. Z O. Z. — TRST.